

Plán činnosti na rok 2019

Schválený Radou ÚSTR dne 13. 1. 2019

Č. j. USTR 31-1/2019

Obsah:

1. Úvod

2. Odborná činnost

3. Vzdělávací činnost

4. Popularizační činnost

5. Digitalizační projekty

6. Rekonstrukce sídla ÚSTR

7. Přílohy

7.1 Přehled výzkumných projektů a jejich anotace

7.2 Ediční plán

1. Úvod

Plán činnosti Ústavu pro studium totalitních režimů na rok 2019 poskytuje přehledné informace o stěžejních aktivitách, které Ústav v daném roce čekají. Struktura plánu odpovídá zákonem stanoveným úkolům a věnuje se široké škále působnosti Ústavu, která zahrnuje nejen výzkumnou, ale i vzdělávací a popularizační činnost a v neposlední řadě též digitalizaci archivních pramenů a dokumentů důležitých pro poznávání nedávné minulosti.

Vedení Ústavu dlouhodobě usiluje o posilování konkurenceschopnosti Ústavu v odborné činnosti, nejzřetelněji lze odbornou úroveň Ústavu sledovat ve srovnání s obdobnými výzkumnými institucemi v České republice, jako jsou historické ústavy Akademie věd a univerzitní pracoviště. S tím souvisí záměr provést mezinárodní nezávislé hodnocení výzkumné a odborné činnosti Ústavu za prvních deset let jeho existence. Toto hodnocení, jehož principy vycházejí z evaluace uskutečněné Akademií věd ČR v letech 2015 a 2016, započalo v roce 2018. Výsledky by měly být známy přibližně v polovině roku 2019.

Do práce Ústavu se – podobně jako v „osmičkovém“ roce 2018 – promítne též několik významných výročí. Události spojené s nacistickou okupací českých zemí, od níž uplyne rovných 80 let, připomene konference uspořádaná ve spolupráci s Historickým ústavem AV ČR, v. v. i. Hlavní pozornost pak bude věnována 30. výročí pádu komunistického režimu v Československu a dalších zemích tehdejšího východního bloku. Kromě několika akcí konferenčního typu (např. ve spolupráci s Ústavem pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i.) a výstav reflektujících toto památné datum, budeme realizovat i několik projektů s kulturně-společenským přesahem. Proto navážeme na již osvědčenou spolupráci Ústavu s Plzeňskou filharmonií a Fakultou umění a designu Ladislava Sutnara Západočeské univerzity v Plzni. Symbol a význam roku 1989, kdy se česká společnost opět vydala cestou utváření státu založeného na ideálech svobody a demokracie, si rovněž připomeneme ve spolupráci s Českou filharmonií slavnostním večerem, který se uskuteční v prostorách Rudolfiny.

Z provozně-ekonomického hlediska nadále představuje nejnáročnější úkol rekonstrukce sídelní budovy Ústavu a Archivu bezpečnostních složek. Na základě závažných zjištění o skutečném stavu budovy došlo vedení Ústavu k závěru, že je nutné provést celkovou rekonstrukci (namísto původního záměru vyměnit pouze obvodový plášť). Ta má podle stanoveného harmonogramu proběhnout v následujících třech letech. Oprava budovy je vedena snahou vyřešit její dlouhodobě nevyhovující stav a oběma institucím zajistit důstojné zázemí pro jejich působení.

Z důvodu probíhající rekonstrukce jsou pro zaměstnance na léta 2019–2021 zajištěny náhradní kancelářské prostory. Usilujeme o to, aby ani tato fáze rekonstrukce nenarušila a neoslabila činnost Ústavu a aby provizorní podmínky – stejně jako se to dařilo dosud – nijak nelimitovaly kvalitu ani kvantitu činnosti ÚSTR.

2. Odborná činnost

Zvyšování kvality

Dlouhodobou prioritou Ústavu je zvyšování kvality jeho odborné činnosti. Pro její naplnění bude Ústav sledovat následující opatření:

- 1) důsledné uplatňování systému projektového řízení, zejména v rámci čtvrtletního hodnocení zaměstnanců, z čehož plynou jak motivační, tak i sankční důsledky pro všechny odborné pracovníky;
- 2) personální rozvoj – v roce 2018 vzrostl počet pracovníků zejména díky získání mimorozpočtových prostředků. V roce 2019 budou jako každý rok podány projekty na GAČR. Cílem je skrze externí zdroje, jako je právě GAČR, navýšit odborné kapacity Ústavu. Dále máme v plánu rozšířit tým alespoň o jednoho odborného pracovníka placeného z interních zdrojů;
- 3) internacionalizace je podstatným způsobem, jak zvyšovat úroveň současného výzkumu. Konkrétně ji chceme podporovat v rámci jednotlivých projektů (badatelské pobyty v zahraničí, účast na konferencích apod.), pořádáním konferencí s mezinárodním rozměrem a v neposlední řadě podporou cizojazyčných publikací včetně jednoho vydání ústavního časopisu *Securitas Imperii* v anglickém jazyce;
- 4) naplňování vědecké koncepce – zvyšování odborné úrovně má za cíl také Koncepci vědeckého zaměření. Určuje priority pro výzkumnou činnost, mezi něž bude v roce 2019 patřit především rukopis prvního dílu *Dějiny StB* a práce na rukopisu třetího dílu téže publikace. Za naplňování klíčových priorit považujeme například zahájení projektu, který se bude věnovat kontinuitám a diskontinuitám v kariérách pracovníků StB před a po roce 1989. Na tento projekt bude vyhlášeno výběrové řízení a poté bude zařazen mezi schválené projekty.

Hodnocení výzkumné a odborné činnosti ÚSTR 2008–2018

Z pověření Rady ÚSTR byly v průběhu roku 2017 vypracovány podklady pro nezávislou mezinárodní evaluaci výzkumné a odborné činnosti ÚSTR za prvních deset let jeho působení. Klíčové parametry jsou převzaty z evaluace Akademie věd ČR, která probíhala v letech 2014–2015. Díky tomuto procesu získá ÚSTR hodnocení, které bude porovnatelné s historickými ústavu AV ČR. Zároveň tak vznikne důležitý nástroj pro budoucí řízení kvality výzkumné činnosti. Evaluace by se proto měla v pětiletých intervalech opakovat. Jedná se sice o náročný

a nákladný proces, je nicméně zcela nezbytným předpokladem pro trvalý růst odborné kvality. V různorodé podobě jí proto procházejí všechny výzkumné instituce.

V roce 2018 bylo hodnocení zahájeno. Byla vytvořena on-line aplikace pro realizaci hodnocení, shromážděny výsledky pro hodnocení, jmenován mezinárodní panel pro 1. fázi hodnocení. Následně byla spuštěna 1. fáze hodnocení, v rámci níž se v nezávislém mezinárodním recenzním řízení posuzují publikace pracovníků ÚSTR. Tato fáze bude dokončena v lednu 2019 a posléze začne 2. fáze, v níž bude mezinárodní oborovou komisí hodnocen Ústav jako instituce.

Výsledky evaluace poslouží jako podklad pro řízení odborné činnosti ÚSTR, tedy k systémovým opatřením směřujícím ke zvyšování odborné úrovně. Cílem evaluace není hodnocení individuální výkonnosti a její výsledky se nebudou bezprostředně promítat do hodnocení jednotlivých pracovníků.

Agenda zákona č. 262/2011 Sb.

Součástí odborné činnosti Ústavu bude i nadále vyřizování agendy zákona o účastnících odboje a odporu proti komunismu. Samostatné oddělení zpracovává standardně stanoviska pro Ministerstvo obrany ČR a vyřizuje žádosti Etické komise ČR pro ocenění účastníků odboje a odporu proti komunismu. Pro rok 2019 očekáváme nárůst počtu stanovisek, který je od druhé poloviny roku 2018 patrný v ABS.

Pamětnický digitální archiv Paměť národa

Do jedenáctého roku své existence vstupuje portál Paměť národa, na jehož tvorbě se Ústav podílí společně s Českým rozhlasem, obecně prospěšnou společností Post Bellum a dalšími partnery, coby respektovaná dokumentaristická platforma umožňující zpřístupňování audio a video záznamů pamětnických svědectví. Ke konci roku 2018 eviduje Paměť národa výstupy z 65 dokumentačních projektů z 15 zemí světa. V roce 2019 bude hlavním úkolem technologický rozvoj portálu tak, aby mohl být lépe zpřístupněn stále rostoucí objem videonahrávek a abychom mohli uložená data lépe a přehledněji prezentovat.

Knihovna Jána Langoše (KJL)

Knihovnu bylo nutné v souvislosti s rekonstrukcí sídla Ústavu uzavřít, ale podařilo se získat ve spolupráci s knihovnou Akademie věd, v. v. i., prostory pro skladování knihovních fondů, které nadále umožňují absenční půjčování knih.

Přehled plánovaných výstupů

Dokončené rukopisy hlavních publikací pracovníků ÚSTR v roce 2019		
Název projektu	Autoři	Druh výstupu
Dějiny státobezpečnostních složek v letech 1945–1953	Milan Bárta, Libor Svoboda, Jan Kalous	Rukopis publikace <i>Dějiny státobezpečnostních složek v letech 1945–1953</i>
Dokumentace popravených z politických důvodů 1948–1989	Petr Mallota	Rukopis monografie a encyklopedie <i>Dokumentace popravených z politických důvodů 1948–1989</i>
Kurýři a převaděči v letech 1948–1955	Libor Svoboda, Martin Tichý	Rukopis publikace <i>Kurýři a převaděči v letech 1948–1955</i>
Muzeum dělnického hnutí v 21. století. Prezentace práce s muzejní sbírkou doby státního socialismu a způsoby užití jejího materiálu k potřebám odborné a široké veřejnosti DG18P020VV045	Čeněk Pýcha, Tereza Arndt, Bohumil Melichar, Jan Mervart, Kamil Činátl, Jaroslav Pinkas	Text o edukačních perspektivách sbírek muzea dělnického hnutí
Nacistický bezpečnostní aparát a SS v Protektorátu Čechy a Morava	Jan Vajskebr, Jan Zumr	Rukopis monografie <i>Velitelský sbor Gestapa v Protektorátu Čechy a Morava</i>

Underground v regionech	Ladislav Kudrna, František Stárek	Rukopis publikace <i>Rudá kniha. Normalizační moc versus underground</i>
Protikomunistické letáky a tiskoviny v totalitním Československu 1948–1953	Petr Mallota	Rukopis publikace <i>Protikomunistické letáky a tiskoviny v totalitním Československu 1948–1953</i>
Proměny vězeňství v českých zemích v letech 1965–1992	K. Pinerová, M. Louč, K. Bušková	Rukopis kolektivní monografie <i>Proměny vězeňství v českých zemích v letech 1965-1992</i>
StB a Stasi, vztahy a spolupráce československých a východoněmeckých bezpečnostních orgánů v letech 1969–1989	Tomáš Vilímek, Petr Dvořáček	Rukopis monografie o spolupráci StB a Stasi v období 1985 – 1989
Opus Bonum	Petr Placák	Rukopis publikace <i>Opus Bonum</i>
Útěk z Leopoldova	Jaroslav Rokoský	Rukopis monografie o útěku skupiny politických vězňů z Leopoldova

Konference a semináře plánované ÚSTR na rok 2019			
Název	Druh výstupu	Garant	Termín/místo
80. výročí nacistické okupace a vyhlášení Protektorátu Čechy a Morava	Konference	Z. Hazdra	březen 2019
		K. Kožichová	Praha, Senát PČR
Sexualita a sexuální násilí v českých zemích za druhé světové války (1938–1946)	Workshop	J. Mrňka	duben 2019
		K. Kožichová	Praha
Československo v letech 1985–1989	Konference	L. Svoboda	květen 2019
		K. Kožichová	České Budějovice
Reshaping the Nation: Collective Identities and Post-War Violence in Europe 1944–48	Mezinárodní konference	J. Mrňka	15.–16. května 2019
		K. Kožichová	Praha, Karolinum

Poválečné retribuční v českých zemích, na Slovensku a v Polsku	Mezinárodní konference	J. Pažout	srpen 2019
		K. Kožichová	Praha
Revoluce 1989 v regionech	Mezinárodní konference	L. Svoboda	září 2019
		K. Kožichová	Praha
Revize politických procesů a soudní rehabilitace jejich obětí v kom. Československu	Konference	J. Pažout	23. září 2019
		K. Kožichová	Praha
Underground 1976–1981	Konference	L. Kudrna	říjen 2019
		K. Kožichová	Praha, KVH
100. výročí narození kardinála Tomáše Špidlíka	Konference	Z. Hazdra	23. října 2019
		K. Kožichová	Praha, Senát PČR
Thirty Years after 1989. History in the Making: Historians and History Politics	Mezinárodní konference	M. Blaive	listopad 2019
		K. Kožichová	Praha
30. let od revoluce roku 1989	Mezinárodní konference	O. Matějka	6.–8. listopadu 2019
		K. Kožichová	Praha

Dokumentace		
Projekt	Autoři	Název
Dokumentace událostí moderních českých dějin (1939–1989) z perspektivy	Jan Dvořák, Jan Horník, Adam Hradilek,	30 rozhovorů s pamětníky

jednotlivých aktérů	Jaroslav Formánek Jakub Daniček	
---------------------	------------------------------------	--

3. Vzdělávací činnost

Vzdělávání bude vedle historického výzkumu i v roce 2019 klíčovou součástí činnosti Ústavu. V roce 2018 Oddělení vzdělávání získalo tři rozsáhlejší grantové projekty a jeden menší: v Programu ETA TAČR jako hlavní žadatel (HistoryLab), v programech NAKI jako spolužadatel (Muzeum dělnického hnutí), podobně tak v programu Europeana-INEA jako spolužadatel (Opening up Historiana). Menším projektem je mezinárodní Erasmus+ (ESSR), který Oddělení vzdělávání koordinuje. V této souvislosti se oddělení rozrostlo o řadu nových pracovníků a zintenzivnilo tak svou spolupráci na národní i mezinárodní úrovni. Všechny zmíněné projekty spojují výzkum v oblasti didaktiky, historická témata týkající se diktatur (v první řadě těch na československém území) a praktickou činnost v terénu. Činnost Oddělení vzdělávání se má nadále soustředit na následující tři stávající oblasti a mimo mezinárodní rozměr jim přidává čtvrtou oblast:

1. Vlastní výzkumná činnost zaměřená zejména na didaktiku dějepisu, ale také na paměťovou kulturu české společnosti v mezinárodním kontextu. V roce 2019 bude výstupem výzkumné činnosti vedle odborných textů a publikací rovněž velmi aktivní zapojení pracovníků oddělení do komise pro revizi rámcového vzdělávacího programu, který určuje výuku dějepisu na školách.
2. Vzdělávacích obsahů pro školy v ČR i v zahraničí – v podobě metodik, digitálních aplikací a popularizačních textů. Výraznou novinkou v této oblasti bude v roce 2019 spolupráce na vývoji nové učebnice dějepisu k soudobým dějinám.
3. Vzdělávání učitelů v podobě workshopů a seminářů pro učitele a studenty učitelství. Každý rok jich projde akcemi Oddělení vzdělávání několik stovek, činnost je však zaměřena i na předávání zkušenosti s didaktickým zpracováním dějepisných témat týkajících se diktatury v ČR též pro zahraniční učitele a studenty učitelství.
4. Zpřístupňování postupů vedoucích ke zvýšení historické gramotnosti širší veřejnosti. V roce 2019 budeme kromě jiného dále rozvíjet akce občanského vzdělávání ve spolupráci s Městskou knihovnou v Praze.

Kombinace výzkumné činnosti a aplikované vzdělávací praxe činí z Oddělení vzdělávání ojedinělé pracoviště v kontextu celé ČR. Rozsah stávající činnosti a její vícezdrojové financování vytváří značné nároky jak na efektivní způsob organizace oddělení, tak na administrativní úkoly spojené s požadavky donorů. Hlavní výzvou

roku 2019 je proto organizační stabilizace a co nejeftivnější využití stávajících prostředků. To se týká jak komunikačních kanálů (přestavba hlavního webového portálu dejepis21.cz), tak větší snahy o systematictější práci zejména s českými učiteli. Konkrétně chceme dále rozvíjet stávající síť učitelů-ambasadorů, kteří ve svém okolí, zejména v regionech, propagují přístupy a materiály vyvinuté Oddělením vzdělávání. Stejně tak chceme hledat cesty, jak učitele hledající inovaci výuky dějepisu provést úskalími zavádění nových metod do každodenní učitelské praxe (např. vytvářením profilujících předvýběrů lekcí v HistoryLabu).

Přehled plánovaných výstupů

Vzdělávací semináře		
Projekt	Vystupující	Název
Dějiny 1938–1989: Minulost jako vzdělávací a veřejný problém	Jaroslav Pinkas, Kamil Činátl, Petr Sedlák, Čeněk Pýcha, Vojtěch Ripka, Jaroslav Najbert, Václav Sixta	Intenzivní akreditované semináře pro učitele a studenty s workshopy, nejméně 6x
Dějiny 1938–1989: Minulost jako vzdělávací a veřejný problém	Jaroslav Pinkas, Kamil Činátl, Petr Sedlák, Čeněk Pýcha, Vojtěch Ripka, Jaroslav Najbert, Václav Sixta	Regionální akreditované semináře pro učitele, nejméně 4x
Dějiny 1938–1989: Minulost jako vzdělávací a veřejný problém	Jaroslav Pinkas, Kamil Činátl, Petr Sedlák, Čeněk Pýcha, Vojtěch Ripka, Jaroslav Najbert, Václav Sixta	Semináře a přednášky pro ZŠ, SOU a SOŠ, nejméně 10x
Dějiny 1938–1989: Minulost jako vzdělávací a veřejný problém	Jaroslav Pinkas, Kamil Činátl, Petr Sedlák, Čeněk Pýcha, Vojtěch Ripka,	Semináře a přednášky pro VŠ, nejméně 10x

	Jaroslav Najbert, Václav Sixta	
Dějiny 1938–1989: Minulost jako vzdělávací a veřejný problém	Jaroslav Pinkas, Kamil Činátl, Petr Sedlák, Čeněk Pýcha, Vojtěch Ripka, Jaroslav Najbert, Václav Sixta	Seminář pro veřejnost, nejméně 7x
Dějiny 1938–1989: Minulost jako vzdělávací a veřejný problém	Jaroslav Pinkas, Kamil Činátl, Petr Sedlák, Čeněk Pýcha, Vojtěch Ripka, Jaroslav Najbert, Václav Sixta,	Dvoudenní letní škola (ve spolupráci s Centrem současného umění DOX)
HistoryLab: Využití technologií k rozvoji historické gramotnosti – TL01000046	Kamil Činátl, Čeněk Pýcha, Vojtěch Ripka, Tereza Vávrová, Andrea Průchová, Jiří Maha	Seminář pro učitele centrální, 2x
HistoryLab: Využití technologií k rozvoji historické gramotnosti – TL01000046	Kamil Činátl, Čeněk Pýcha, Vojtěch Ripka, Tereza Vávrová, Andrea Průchová, Jiří Maha	Sada interaktivních multimediálních cvičení pro výuku moderních dějin
HistoryLab: Využití technologií k rozvoji historické gramotnosti – TL01000046	Kamil Činátl, Čeněk Pýcha, Vojtěch Ripka, Tereza Vávrová, Andrea Průchová, Jiří Maha	Prezentace HistoryLabu na VŠ, 2x
Erasmus+: The Experience of State Socialism Reimagined	Václav Sixta, Čeněk Pýcha, Vojtěch Ripka	Intenzivní akreditované semináře pro učitele a studenty s workshopy, nejméně 2x
Erasmus+: The Experience of State Socialism Reimagined	Václav Sixta, Čeněk Pýcha, Vojtěch Ripka	Mezinárodní letní škola pro učitele dějepisu a jejich žáky (celkem 4 evropské země)
Erasmus+: The Experience of State Socialism Reimagined	Václav Sixta, Čeněk Pýcha, Vojtěch Ripka	Sada digitálních materiálů rozvíjejících portál Socialismrealised.eu

<p>Muzeum dělnického hnutí v 21. století. Prezentace práce s muzejní sbírkou doby státního socialismu a způsoby užití jejího materiálu k potřebám odborné a široké veřejnosti DG18P020VV045</p>	<p>Čeněk Pýcha, Tereza Arndt, Bohumil Melichar, Jan Mervart, Kamil Činátl, Jaroslav Pinkas</p>	<p>Intenzivní akreditované semináře pro učitele a studenty s workshopy, nejméně 2x</p>
<p>Opening up Historiana 2017-EU-IA-0180</p>	<p>Vojtěch Ripka, Čeněk Pýcha, Dagmar Erbenová</p>	<p>Seminář pro učitele, 1x</p>
<p>Opening up Historiana 2017-EU-IA-0180</p>	<p>Vojtěch Ripka, Čeněk Pýcha, Dagmar Erbenová</p>	<p>Návrh digitálních nástrojů rozšiřujících portál Historiana</p>

Vzdělávací materiály		
Projekt	Autoři	Název
Dějepis pro 21. století – vývoj nových forem	Kamil Činátl, Čeněk Pýcha, Jiří Maha	Rukopis publikace „Dějepisný sešit II – Jan Palach“
Dějiny 1938–1989: Minulost jako vzdělávací a veřejný problém	Jaroslav Pinkas, Kamil Činátl, Petr Sedlák, Čeněk Pýcha, Vojtěch Ripka, Jaroslav Najbert, Václav Sixta	Soubor elektronických cvičení pro práci s prameny (včetně metodiky)
Dějiny 1938–1989: Minulost jako vzdělávací a veřejný problém	Jaroslav Pinkas	Společenský obraz komunistického období v popkultuře (kniha)
Dějiny 1938–1989: Minulost jako vzdělávací a veřejný problém	Jaroslav Pinkas, Kamil Činátl, Petr Sedlák, Čeněk Pýcha, Vojtěch Ripka, Jaroslav Najbert, Václav Sixta	Odborné články o výuce soudobých dějin (odevzdání nejméně 4 textů)
Dějiny 1938–1989: Minulost jako vzdělávací a veřejný problém	Jaroslav Pinkas, Kamil Činátl, Petr Sedlák, Čeněk Pýcha, Vojtěch Ripka, Jaroslav Najbert, Václav Sixta, Michaela Veselá	Webová didaktická podpora na Dejepis21.cz

4. Popularizační činnost

Popularizace patří v souladu se schválenou Konceptí vzdělávací a popularizační činnosti Ústavu spolu s výzkumnou činností a vzděláváním ke klíčovým činnostem Ústavu. Ústav se i nadále bude snažit v této oblasti rozvíjet tradici vnášení důležitých historických témat, která mají vztah k aktuální společenské situaci, do veřejného prostoru.

Novinkou roku 2019 bude spolupráce na stálých expozicích. ÚSTR není muzejní institucí a nemůže z řady zákonných i praktických důvodů tuto roli plnit, může však při naplňování svého poslání spolupracovat s různými partnery na vytváření stálých expozic k soudobým dějinám a zejména ke zkušenosti s nacistickou a komunistickou diktaturou. Proto se příští rok bude rozvíjet spolupráce s Moravským Krumlovem; pro trvalou expozici v tamním zámku by měla vzniknout koncepce. Zároveň budou v roce 2019 pokračovat jednání směřující k vybudování stálé expozice k soudobým dějinám v Praze za účasti ÚSTR.

Důležitou novinkou v roce 2019 je zavedení tzv. programové rady, nového poradního orgánu ředitele. Posláním programové rady bude lépe zacílit činnost směřovanou k širší veřejnosti tak, aby akce Ústavu promyšleněji a účinněji naplňovaly své poslání – proměňovat historickou zkušenost s diktaturou v poznání smysluplné pro současnou svobodu a demokracii v České republice a nejen v ní. Členy programové rady byli jmenováni pracovníci z různých oblastí činnosti Ústavu: Milan Bárta, Darja Čablová, Jan Hron, Michal Hroza, Ondřej Matějka, Blanka Mouralová, Vojtěch Ripka, Václav Tollar, Jan Vondryška. Obsazení programové rady se přitom může podle potřeby proměňovat.

Přehled plánovaných výstupů

Výstavy pořádané ÚSTR – nové výstavy		
Název	Garant	Termín/místo
Jak šly Prahou německé dějiny	B. Mouralová	září 2019/Praha
	J. Vondryška	

Slovenská něžná, česká sametová	B. Mouralová	listopad 2019/Praha, Bratislava
	M. Hroza, J. Vondryška	
Komentář k revolučnímu roku 1989	B. Mouralová	říjen 2019/Praha
	M. Hroza, J. Vondryška	
Jan Palach	B. Mouralová	leden 2019/Praha
	M. Hroza, J. Vondryška	

Výstavy pořádané ÚSTR – prezentace stávajících výstav		
Název	Garant	Termín/místo
Případ Světlana. Proměny obrazu třetího odboje	B. Mouralová	7. 12. 2018 – 1. 4. 2019, Národní památník na Vítkově, Praha
	J. Vondryška	
Mene Tekel (Jan Palach 69)	J. Vondryška	únor 2019, kostel p. Marie Sněžné, Praha
Ve znamení tří deklarací	Z. Hazdra	průběžně během roku 2019, ČR
	J. Vondryška	
Židé v Gulagu	A. Hradílek	průběžně během roku 2019, Česká centra
	J. Vondryška	
Nemohli jsme mlčet. Lidé Charty 77	J. Vondryška	průběžně během roku 2019, Česká centra
Rozkulačeno	J. Vondryška	průběžně během roku 2019, ČR
Fotbal a underground	M. Hroza, J. Vondryška	průběžně během roku 2019, ČR

Za vaši i naši svobodu	A. Hradilek	průběžně během roku 2019, zahraničí
We're Still at War	M. Hroza, J. Vondryška	průběžně během roku 2019, Česká centra
Václav Havel – politika a svědomí	J. Hron	průběžně během roku 2019, Česká centra
	J. Vondryška	

Ostatní popularizace		
Název	Zodpovědný pracovník	Popis
Čtvrteční semináře	Pracovníci Oddělení výzkumu a vzdělávání	Přednášky pro širší veřejnost na nejrůznější historická témata, k nimž má smysl se v danou chvíli vztahovat
Koncertní projekt k únoru 1948	Zdeněk Hazdra	Ve spolupráci s FOK Symfonický orchestr Praha.
Koncertní projekt k 30. výročí 17. listopadu 1989	Martin Tichý	Ve spolupráci s Plzeňskou filharmonií, Fakultou umění a designu L. Sutnara ZČE
Kulturní večer k 30. výročí 17. listopadu 1989	Ondřej Matějka	Ve spolupráci s Českou filharmonií, 16. 11. 2019
Prezentace knih a příležitostné debaty	Pracovníci Oddělení výzkumu a vzdělávání	Ve spolupráci s koeditory či jinými partnery
Ceny za svobodu a demokracii	Pavel Ryjáček	Ve spolupráci se Senátem PČR

<p>Realizace historických intervencí do umělecké expozice děl ze sbírek Musea Kampa pro zámek v Moravském Krumlově, příspěvek k širšímu kontextu dějin nesvobody 20. století</p>	<p>B. Mouralová</p>	<p>Otevření cca k 1. 5. 2019 (zahájení zámecké sezóny)</p>
<p>Koncepce stálé expozice k dějinám 20. století pro zámek Moravský Krumlov, ve spolupráci s městem Moravský Krumlov</p>	<p>B. Mouralová</p>	<p>Ve spolupráci s městem Moravský Krumlov a Museem Kampa</p>

5. Digitalizační projekty

V roce 2019 bude Ústav pokračovat v digitalizaci archiválií z Archivu bezpečnostních složek, jakož i dokumentů, které jsou převzaty od partnerů.

Přehled plánovaných výstupů

Počet vyčleněných pracovníků (8)	1. Projekty ÚSTR 2. Spolupráce s ABS	Stav projektu	Celkový počet stran – odhad (r. 2018)	Počet již hotových stran (r. 2018)	Počet zbývajících stran	Plán – počet stran na rok 2019	Odhad dokončení projektu
1.							
2	NM – Rádio Svobodná Evropa, Monitoring	V procesu	cca 1 600 000	Cca 1 200 000	cca 400 000	400 000	3/2019
0,5	NM – Rádio Svobodná Evropa, Přehled tisku	V plánu příprava real. sml.	cca 65 000	0	cca 65 000	65 000	2019
0,5	NM – Rádio Svobodná Evropa, Actualities and Opinions	V plánu příprava real. sml.	cca 20 000	0	cca 20 000	20 000	2019
2	NM – Rádio Svobodná Evropa, Politické bloky (Události a názory)	V plánu příprava real. sml.	cca 250 000	0	cca 250 000	250 000	2019
0,5	NM – Klub K 231	V plánu příprava real. sml.	4 000	0	4 000	4 000	2019
0,5	Fond knihovny Památníku Lidice	Počátek procesu	3 000	0	3 000	3 000	2019
2.							
5	Správa vyšetřování StB – vyšetřovací spisy	V procesu	290 000	cca 130 000	160 000	160 000	2019

6. Rekonstrukce sídla ÚSTR

V roce 2019 bude rekonstrukce sídla ÚSTR probíhat v návaznosti na kroky podniknuté v roce 2018. Jde zejména o tři kroky:

1. Zakrytí skeletu budovy tak, aby neohrožoval své okolí. Zakrytí bylo započato v roce 2018 v návaznosti na proběhnuté výběrové řízení. Dokončeno bude v prvních týdnech roku 2019, podle kapacitních možností vítězné firmy.
2. Zpracování projektu pro stavební řízení a posléze prováděcího projektu, respektive projektu pro zadávací řízení. Realizace je závislá na tom, jak se podaří dokončit příslušná výběrová řízení, která byla zahájena už v roce 2018.
3. Provedení stavebního řízení, které by mělo proběhnout v roce 2019 v návaznosti na vypracování příslušných stupňů projektové dokumentace.

Pověřeným pracovníkem pro řízení všech prací souvisejících s rekonstrukcí je MSc. Arch. Adam Hašpica.

7. Přílohy

7.1 Přehled výzkumných, dokumentačních a vzdělávacích projektů a jejich anotace

I. Nově zařazené projekty¹

	Název	Vedoucí projektu	Realizace
1.	Revize politických procesů a soudní rehabilitace jejich obětí v komunistickém Československu	Jaroslav Pažout	2018–2020
2.	Organizace Světлана. Historie protikomunistické resistance v Československu a proměny její interpretace	Zdeněk Homola	2018–2020
3.	Biografie Klementa Gottwalda (1896–1938)	Marián Lóži	2018–2021
4.	Biografie Josefa Plojhara (1902–1981)	S. Vodičková, M. Pehr	2018–2021
5.	The Experience of State Socialism Reimagined ²	V. Ripka, Č. Pýcha	2018–2019
6.	HistoryLab: využití technologií k rozvoji historické gramotnosti ³	V. Ripka, Č. Pýcha, K. Činátl, J. Maha	2018–2020
7.	Muzeum dělnického hnutí v 21. století ⁴	Č. Pýcha, J. Pinkas, J. Mervart, B. Melichar, K. Činátl, T. Arndt	2018–2022
8.	Opening up Historiana ⁵	V. Ripka	2018–2020

¹ Tabulka „Nově zařazené projekty“ označuje množinu projektů, která nebyla zahrnuta do dřívějších plánů činnosti. Obsahuje jak projekty, které začaly v průběhu roku 2018, tak projekty, které začnou v roce 2019.

² Projekt je financován z prostředků dotačního programu Evropské komise Erasmus+.

³ Projekt je financován z prostředků programu ETA Technologické agentury České republiky (TAČR).

⁴ Projekt je financován z prostředků dotačního programu NAKI II Ministerstva kultury České republiky.

⁵ Projekt je financován z prostředků programu CEF Telecom Europeana agentury Evropské komise INNOVATION AND NETWORKS EXECUTIVE AGENCY (INEA).

9.	Sochař František Bílek a jeho rodina v osidlech 20. století	M. Jindra	2019–2021
10.	Tajné fakulty a jejich vliv na život katolické církve	E. Vybíralová	2018–2021
11.	Vojenský výcvikový prostor Böhmen 1942–1945	T. Zouzal	2018–2020
12.	Vývoj kultury protestu průmyslového dělnictva v Českých zemích v letech 1945–1969	J. Šlouf	2018–2021
13.	Biografie Františka Kriegla (1908–1979)	M. Groman	2018–2021
14.	Politický proces s „Rudolfem Slánským a spol.“ – analýza, kontext, komparace	J. Kalous, P. Blažek	2019–2023
15.	Vývoj moderní parlamentní kultury v českých zemích a Československu⁶	O. Matějka	2018–2022
16.	Film a dějiny (téma: „válka a film“)	P. Kopal	2019–2021

II. Pokračující projekty z předchozích let⁷

	Název	Vedoucí projektu	Realizace
1.	Analýza diskuze o dějinách v prostředí disentu: Právo na dějiny	P. Placák	2017–2019
2.	Dějiny 1938–1989: Minulost jako vzdělávací a veřejný problém	V. Ripka	2018–2020
3.	Dějiny státobezpečnostních složek v letech 1945–1953	M. Bárta, J. Kalous	2015–2019
4.	Dějiny státobezpečnostních složek v letech 1969–1989	T. Vilímek, A. Havlík, T.	2017–2021

⁶ Projekt je financován z prostředků programu NAKI II Ministerstva kultury České republiky.

⁷ U některých projektů, jejichž dokončení bylo plánováno na rok 2017, došlo k prodloužení termínu dokončení závěrečného výstupu až do roku 2018. Důvody jednotlivých změn realizace jsou vždy uvedeny v tabulce konkrétního výstupu v sekci „Projekt v roce 2018 – plánované kroky a výstupy“. V kolonce „Realizace“ byl časový rozsah projektu pro lepší návaznost mezi jednotlivými Plány činnosti ponechán beze změn.

	Název	Vedoucí projektu	Realizace
		Malínek	
5.	Dokumentace a databáze československých občanů popravených v době nacionálního socialismu v Drážďanech	P. Plachá	2017–2019
6.	Dokumentace politických represí v Sovětském svazu	A. Hradilek	2018–2020
7.	Dokumentace popravených z politických důvodů (1948–1989)	P. Mallota	2008–2019
8.	Edice dokumentů k odbojové organizaci Petiční výbor Věrní zůstaneme	S. Kokoška	2017–2019
9.	Hnutí 1968 v Československu a západním Německu: komparativní analýza	M. Valenta	2017–2020
10.	Jugoslávská komunita v Československu 1969–1989. Příspěvek ke studiu imigrace a pobytu cizinců v období tzv. normalizace	O. Vojtěchovský	2017–2019
11.	Kurýři a převaděči v letech 1948–1955	L. Svoboda	2015–2019
12.	Nacistický bezpečnostní aparát a SS v Protektorátu Čechy a Morava II	J. Vajskebr	2017–2019
13.	Nové sakrální stavby	M. Sklenář	2017–2020
14.	Odboj a perzekuce křesťanů v době nacismu a komunismu (1939–1989)	M. Doležalová	2009–2019
15.	Proměny vězeňství v českých zemích v letech 1965–1992⁸	K. Pinerová, M. Louč, K. Bušková	2017–2019
16.	Protikomunistické letáky a tiskoviny v totalitním Československu 1948–1953	P. Mallota	2014–2019

⁸ Projekt je financován z prostředků GAČR.

	Název	Vedoucí projektu	Realizace
17.	Rulers and Ruled in Poland and Czechoslovakia (1945–1968): Practical and Methodological Challenges in the Historicization of a Complex Relationship	M. Blaive	2016–2019
18.	Společnost za veselejší současnost	P. Blažek	2019–2020
19.	Státní zemědělské podniky a jejich role při prosazování kolektivizace venkova	J. Urban	2017–2019
20.	StB a Stasi, vztahy a spolupráce československých a východoněmeckých bezpečnostních orgánů v letech 1969–1989	T. Vilímek	2014–2019
21.	Systém pro trvalé uchování dokumentace a prezentaci historických pramenů z období totalitních režimů	A. Hradilek, J. Dvořák	2016–2020
22.	Šlechta v konfrontaci s totalitními režimy (1938–1989)	D. Homolová	2018–2020
23.	Ukrajinská povstalecká armáda na území Československa	D. Svoboda	2012–2019
24.	Udavačství jako sociální praxe v českých zemích 1938–1953	J. Mrňka	2017–2020
25.	Underground v regionech	L. Kudrna	2012–2019
26.	Útěk z Leopoldova	J. Rokoský	2015–2018
27.	Varšavská smlouva: dezintegrace a rozpad (1985–1991)	M. Bílý	2017–2019
28.	Vybrané kapitoly z moderních československých dějin pohledem pamětníků II. (1948–1989)	J. Dvořák	2018–2019
29.	Zánik agrární strany a pád československé demokracie	P. Anev	2013–2019

Anotace projektů

I. Nově zařazené projekty

Revize politických procesů a soudní rehabilitace jejich obětí v komunistickém Československu		
Vedoucí projektu:	Další členové projektového týmu:	Doba realizace:
Jaroslav Pažout		2018–2020
Popis <p>Projekt si klade za cíl komplexně zpracovat problematiku soudních rehabilitací obětí politických procesů se zaměřením na přípravu a aplikaci rehabilitačního zákona č. 82/1968 Sb. z 25. června 1968, a to až do doznívání soudní rehabilitace v průběhu 70. let. V souvislosti se sledováním jednotlivých případů nemůžeme ponechat stranou ani výsledky rehabilitací po pádu komunistického režimu v roce 1989 podle nového rehabilitačního zákona č. 119/1990 Sb. z 23. 4. 1990. Rehabilitace obětí stalinismu – stejně jako obecně problematika vyrovnání se s nedávnou minulostí země – představovaly jednu z nejdiskutovanějších otázek v období Pražského jara a klíčových impulsů pro rozvoj občanské společnosti. Samozřejmě tak bude sledována i rezonance této problematiky ve veřejnosti i v relevantních politických orgánech země. Se soudní rehabilitací bezprostředně souvisela i problematika rehabilitace mimosoudní, tedy majetkové či profesní, a postihu osob zodpovědných za trestněprávní perzekuci. Stranou pozornosti tak nezůstane např. ani činnost prověřkových komisí na ministerstvech vnitra a spravedlnosti zabývajících se odpovědností svých zaměstnanců za nezákonnosti páchané v souvislosti s tzv. protistátními činy a také působení rezortních rehabilitačních komisí, které měly za úkol provést profesní rehabilitaci bývalých zaměstnanců.</p> <p>Geneze rehabilitačního procesu ovšem sahá hluboko před rok 1968. Nelze tedy pominout ani dílčí revize některých procesů probíhající od druhé poloviny 50. let 20. stol. a jejich společenský a politický dopad. Přestože je projekt zaměřen primárně na soudní rehabilitace obětí politických procesů s jistým přesahem do problematiky rehabilitace mimosoudní, především profesní, nemůžeme hlavně pro období před rokem 1968 pominout rehabilitaci, která probíhala v rámci vládnoucí Komunistické strany Československa, neboť její výsledky měly bezprostřední vliv na rehabilitaci soudní.</p>		
Projekt v roce 2019 – plánované kroky a výstupy		
Celý rok budou probíhat rešeršní práce především ve fondech Národního archivu, uskuteční se též tři pracovní		

cesty do Bratislavy, kde bude provedena rešerše ve Slovenském národním archivu a archivu Ústavu paměti národa. V říjnu se uskuteční konference věnovaná rehabilitacím v mezinárodním kontextu a následně začne být připravována publikace, jejímž východiskem bude tato konference.

Organizace Světлана. Historie protikomunistické resistance v Československu a proměny její interpretace.

Vedoucí projektu:	Další členové projektového týmu:	Doba realizace:
Zdeněk Homola	Luboš Kokeš	2018–2020

Popis

Projekt se zaměřuje na výzkum protikomunistické resistance v Československu na přelomu čtyřicátých a padesátých let 20. století na příkladu „Organizace Světлана“, která představuje jeden z nejznámějších, ale také nejkontroverznějších případů třetího odboje. Projekt se zaměřuje na genezi vzniku této protikomunistické skupiny, na její přímé i nepřímé aktéry a povahu jejich činnosti. Zároveň zkoumá způsob infiltrace této organizace orgány Státní bezpečnosti, její likvidaci a následné soudní procesy. Analyzována je tedy nejen činnost dané skupiny, ale zároveň je na tomto konkrétním příkladu rekonstruován i princip fungování tehdejších komunistických bezpečnostních složek.

Projekt v roce 2019 – plánované kroky a výstupy

V průběhu roku 2019 bude dokončen základní archivní výzkum v archivech, muzeích, na soudech a v dalších institucích v ČR. Na základě analýzy doposud shromážděných dokumentů a materiálů bude ve druhé polovině roku 2019 vyžádána rešerše (lustrace) v konkrétních archivech v zahraničí (Francie, SRN, Slovensko, potažmo USA), kde se mohou nacházet záznamy, dokumenty a materiály k problematice projektu. Dle výsledků rešerší budou poté případně uskutečněny zahraniční pracovní cesty (předpoklad SRN, Francie). Dále bude činnost věnována vyhledávání a oslovování pamětníků, přípravě a psaní případových studií – vydání ve druhé polovině roku 2019.

Výstup

- HOMOLA, Zdeněk: případová studie – článek

--

Biografie Klementa Gottwalda (1896–1938).		
Vedoucí projektu: Marián Lóži	Další členové projektového týmu: Bohumil Melichar	Doba realizace: 2018–2021
Popis Cílem projektu je napsání biografie Klementa Gottwalda v letech 1896 až 1938, tedy prvního dílu plánované ucelené biografie věnované jedné z klíčových postav komunistické diktatury v Československu. Gottwaldovo působení zasadí do kontextu prvorepublikové KSČ a mezinárodního komunistického hnutí. Pramenně bude vycházet z českých archivů a z dosud nevyužitých archivních fondů Komunistické, tzv. Třetí internacionály. Teoreticky a metodologicky bude pracovat s moderními analytickými přístupy biografie. - <i>Projekt je v posudkovém řízení</i>		
Projekt v roce 2019 – plánované kroky a výstupy Tento rok bude věnován metodologické přípravě a heuristice. Studovat budu teoretickou literaturu o žánru biografie i konkrétní zásadní díla. Pramenně se budu orientovat na české centrální archivy, které budu srovnávat s relevantními prameny Komunistické internacionály. Obé ve spolupráci s kolegou Bohumilem Melicharem.		

Josef Plojhar (1902–1981).		
Vedoucí projektu: Stanislava Vodičková	Další členové projektového týmu: Michal Pehr	Doba realizace: 2018–2021

Popis

Cílem projektu je vytvořit biografii katolického kněze, vězně koncentračního tábora a lidoveckého politika Josefa Plojhara, který se stal po válce lidoveckým poslancem a v roce 1948 jednou z nejviditelnějších osobností spolupracujících s novým komunistickým režimem. Díky tomu se následně stal dlouholetým ministrem zdravotnictví (1948–1968), předsedou ČSL (1951–1968) a poslancem československého parlamentu (1948–1968 a 1971–1981).

- *Projekt je v posudkovém řízení*

Projekt v roce 2019 – plánované kroky a výstupy

V tomto roce budeme pokračovat v archivním výzkumu a zaměříme se na publicistiku a literární činnost Josefa Plojhara. Bude uspořádán seminář zaměřený k osobě Josefa Plojhara a kolaboraci kněží s komunistickým režimem.

Výstup

- PEHR, Michal, VODIČKOVÁ, Stanislava: 2 případové studie

The Experience of State Socialism Reimagined.

Vedoucí projektu:

Vojtěch Ripka, Čeněk Pýcha

Další členové projektového týmu:

Doba realizace:

2018–2019

Popis

Cílem projektu je ve spolupráci s několika zahraničními vzdělávacími organizacemi vytvořit nové anglickojazyčné vzdělávací materiály k tématům z období socialismu. Materiály mají reflektovat různé zkušenosti ze zemí bývalého východního bloku. Partneři pocházejí ze Slovenska, Bulharska, Bosny a Hercegoviny a také z Česka. Projekt navazuje na předchozí projekt anglickojazyčných vzdělávacích materiálů o období komunismu, které jsou shromážděny na portálu www.socialismrealised.eu.

Projekt v roce 2019 – plánované kroky a výstupy

V roce 2019 proběhne druhá vlna testování jednotlivých „národních“ lekcí. Ty budou následně přepracovány a postupně umísťovány online.

HistoryLab: využití technologií k rozvoji historické gramotnosti.

Vedoucí projektu:

Kamil Činátl

Další členové projektového týmu:

Vojtěch Ripka, Čeněk Pýcha, Jiří Maha

Doba realizace:

2018–2022

Popis

Cílem projektu je vývoj a aplikace inovativních softwarů pro výuku historických témat, jež zefektivní dosažení vzdělávacích cílů stanovených v RVP v oblasti Člověk a společnost. Vznikne specializované multimediální prostředí, jež bude přes standardní rozhraní schopné komunikovat s běžně rozšířenými Learning Management Systems (LMS) a zefektivní interakci mezi učitelem a žákem. Bude obsahovat výukové objekty organizované dle architektury metadat provázaných s principy moderní didaktiky. Prostor bude uživatele vést k tomu, aby si postupnými kroky osvojovali metody kritické práce s historickými prameny a koncepty, s nimiž pracuje moderní didaktika a historiografie. Prostřednictvím řízení uživatelského chování v aplikaci podpoří implementaci inovativní učební metody do cílového prostředí.

Projekt v roce 2019 – plánované kroky a výstupy

Základní výstup projektu v roce 2019 představuje Sada interaktivních multimediálních cvičení pro výuku moderních dějin. Jedná se o soubor digitálních cvičení, které v návaznosti na RVP pokryjí výuku soudobých dějin. Členové týmu se budou zabývat výběrem témat, pramenů a tvorbou těchto cvičení. Předpokládáme vznik cca 50 cvičení.

Paralelně budou probíhat workshopy pro učitele. Tým projektu bude do vývoje zanášet výsledky testování z listopadu 2018. Zaměří se především na další vývoj LMS a na optimalizaci cvičení s audiem a mapou. Budou probíhat přípravné práce na vývoji Katalogu se systémem metadat pro výběr vhodného cvičení. Členové projektu budou navrhovat a diskutovat možnou strukturu metadat.

Muzeum dělnického hnutí v 21. století.

Vedoucí projektu: Čeněk Pýcha	Další členové projektového týmu: Jaroslav Pinkas, Jaroslav Mervart, Bohumil Melichar, Kamil Činátl, Tereza Arndt	Doba realizace: 2018–2022
<p>Popis</p> <p>Hlavním cílem projektu je zpřístupnění a zprostředkování vybraných materiálů sbírkového fondu Muzea dělnického hnutí současné veřejnosti a jejich poskytnutí k edukativním účelům. Vybrané části tohoto rozsáhlého fondu, úzce spojeného s ideologickou a politickou mocí KSČ v období let 1948–1989, by měly být prezentovány jako plnohodnotné kulturní dědictví. Laická i odborná veřejnost tak dostane možnost seznámit se s naprosto unikátním materiálem, jež byl po dobu více než 25 let uzavřen v depozitáři prakticky bez veřejné prezentace.</p> <p>Veřejně přístupným výsledkem projektu bude interaktivní informační portál s názvem Encyklopedie muzea dělnického hnutí, který vedle nejrůznějších informací, aktualit, virtuálních výstav či dílčích databází umožní uživatelům stránek vstoupit do Mapy dělnického hnutí v přehledné podobě zpřístupňující historické a geografické souvislosti Sbírkou MDH a dalších souvisejících sbírek a také do vzdělávací aplikace s názvem Atlas dělnického hnutí, založené na speciálním softwaru. Portál nabídne také několik specifických výsledků sledujících konkrétnější témata projektu – formou elektronické databáze s názvem Politické brožury ve Sbírce MDH bude zpracována unikátní a informačně bohatá podsbíрка politických brožur, elektronicky prezentován bude také archivní Katalog fondu Klement Gottwald a specializovaný Průvodce po Archivní sbírce MDH sdružující informace o nejzajímavějších archivních materiálech Sbírkou.</p> <p>Partnerem projektu je Národní muzeum.</p>		
<p>Projekt v roce 2019 – plánované kroky a výstupy</p> <p>Projekt „Muzeum dělnického hnutí pro 21. století“, který je financován v rámci programu NAKI II a kde hlavním příjemcem je Národní muzeum, dospěje v příštím roce do své druhé fáze, která je v přihlášce popsána jako Operacionalizace (Celkově 2. rok z 5 let řešení projektu). Primárním cílem týmu vzdělávání, který zastupují pracovníci ÚSTR, bude promyslet a vytvořit strukturu vzdělávacích výstupů, měly by vznikat první návrhy na metodické postupy a bude probíhat jejich testování. Výstup v tomto směru popsáný v projektu bude mít formu semináře pro muzejní pedagogy. Některé zkušenosti budou zhodnoceny i ve formě odborného článku. Vzdělávací tým bude spolupracovat i na dalších výstupech projektu, především na výstavě o Juliu Fučíkovi (2020) a na webu, který celý projekt bude prezentovat veřejnosti (Encyklopedie dělnického hnutí). Kromě závazných výstupů v projektu se pracovníci zaměří na dílčí cíle vedoucí k úspěšnému řešení projektu – UX analýza uživatelského chování vzdělávacích aplikací a pracovní databáze. Nad rámec závazných výstupů vznikne Dějepisný sešit: Fučík,</p>		

který bude financován částečně z rozpočtu oddělení – z projektu Minulost jako vzdělávací problém.

Opening up Historiana

Vedoucí projektu:

Vojtěch Ripka

Další členové projektového týmu:

Doba realizace:

2018–2020

Popis

Cílem projektu je zlepšit uživatelskou hodnotu evropského portálu Europeana pro vzdělavatele prostřednictvím vývoje interaktivních e-learningových nástrojů, které budou rozvíjet stávající služby Europeany. Projekt rozšíří funkcionality e-learningového prostředí Historiany, skrze něž mohou uživatelé vyhledávat prameny ve sbírkách Europeany a mohou tyto prameny využívat pro vytváření a sdílení e-learningových aktivit v libovolném jazyce. Budou vyvinuty tři nové e-learningové nástroje pro e-learningové prostředí Historiany. Vzniknou spoluprací na designování, prototypování a testování webovými vývojáři na základě zkušeností s uživateli Europeany i Historiany z celé Evropy. Vybraní weboví vývojáři budou vyškoleni a podpořeni tak, aby mohli vytvořit nové e-learningové nástroje. To umožní většímu množství zúčastněných přispět k vývoji a udržitelnosti Historiany jako služby. Partneři zapojí vzdělavatele ze svých komunit tak, aby pro vývoj poskytli účinnou zpětnou vazbu. Navíc konsorcium partnerů umožní také dalším organizátorům publikovat a propagovat jejich vlastní e-learningové zdroje. Projekt přispěje k udržitelnosti a otevřenosti Historiany.

Partnerem projektu je Euroclio.

Projekt v roce 2019 – plánované kroky a výstupy

V roce 2019 proběhnou setkání s vývojáři, s nimiž budou vznikat úpravy e-learningového prostředí v Historianě.

Sochař František Bílek a jeho rodina v osidlech 20. století.

Vedoucí projektu:	Další členové projektového týmu:	Doba realizace:
Martin Jindra		2019–2021
<p>Popis</p> <p>Cílem projektu je zpracovat podrobnou biografii sochaře Františka Bílka a jeho dětí Františka Jaromíra Bílka a Bertu Mildové-Bílkové od druhé poloviny 30. let 20. století. V biografii se pokusíme nastínit interakce estetických a morálních hodnot v pozdních Bílkových dílech. Dále budeme zkoumat dopady obou nesvobodných období našich novodobých dějin na veřejný i soukromý život Bílkovy rodiny.</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Projekt je v posudkovém řízení.</i> 		
<p>Projekt v roce 2019 – plánované kroky a výstupy</p> <p>V tomto roce bude prováděna zejména rozsáhlá heuristika, rešerše a archivní výzkum jak v domácích, tak v zahraničních archivech.</p>		

Tajné fakulty a jejich vliv na život katolické církve.		
Vedoucí projektu:	Další členové projektového týmu:	Doba realizace:
Eva Vybíralová		2018–2021
<p>Popis</p> <p>Tajné, tzv. mexické fakulty (tj. zmocnění, speciální pravomoci), představují fenomén, se kterým se setká každý, kdo se věnuje tématu podzemní či skryté církve. Projekt se bude zabývat jednak analýzou těchto fakult pro katolickou církev v Československu (1949/1950), ale také hledáním původních fakult pro církev v Mexiku a Španělsku (20. a 30. léta 20. stol.) a srovnáním s obdobnými fakultami pro církev na území dnešního Polska (1945) nebo Rumunska (1948).</p>		

Projekt v roce 2019 – plánované kroky a výstupy

Během roku 2019 se plánují tři cesty do vatikánských archivů a minimálně jedna cesta na konferenci do Erfurtu. Dále napíšu článek pro Revue církevního práva.

Výstup

- VYBÍRALOVÁ, Eva: odborný článek

Vojenský výcvikový prostor Böhmen 1942–1945.

Vedoucí projektu:

Tomáš Zouzal

Další členové projektového týmu:

Doba realizace:

2018–2020

Popis

Vojenský výcvikový prostor Benešov (SS-Truppenübungsplatz Beneschau, od roku 1943 SS-Truppenübungsplatz Böhmen) byl největším cvičišťem, jaké se kdy v Českých zemích nacházelo. Jeho existence je spjata s německou okupací Českých zemí. Projekt cvičiště vznikl roku 1939. Se zabíráním vyhlédnutého území se začalo až roku 1942. Protektorátní reprezentace byla z rozhodování o vytvoření cvičiště vyloučena. Prostor sloužil svému účelu do konce druhé světové války. Roku 1945 zanikl.

Cílem projektu je zmapovat historii výcvikového prostoru Böhmen v druhé polovině jeho existence, tj. po vysídlení obyvatel a zřízení vojenských škol. Výzkum se soustředí na vojenské i hospodářské využití prostoru a život zde přítomných lidí z řad vojáků, civilistů a vězňů až do května 1945, včetně událostí květnového povstání.

- *Projekt je v posudkového řízení.*

Projekt v roce 2019 – plánované kroky a výstupy

Cílem pro rok 2019 bude intenzivní archivní výzkum v ČR i zahraničí za účelem vytěžení pramenů pro výslednou publikaci.

Vývoj kultury protestu průmyslového dělnictva v Českých zemích v letech 1945–1969.

Vedoucí projektu:

Jakub Šlouf

Další členové projektového týmu:

Doba realizace:

2018–2021

Popis

Sociální a profesní struktura obyvatelstva Českých zemí procházela v letech 1945–1969 dynamickým vývojem. To motivovalo jednotlivé profesní složky společnosti, aby se v průběhu těchto transformačních procesů pokoušely hájit své zájmy prostřednictvím veřejných protestů. Projekt analyzuje vývoj kultury protestu průmyslového dělnictva, jež tvořilo nejpočetnější a nejsebevědomější profesní segment tehdejší společnosti. Fenomén protestu přitom navrhovatel projektu chápe jako formu komunikace mezi společnostmi a vykonavatelem panství. Svoji pozornost proto zaměří převážně na analýzu nástrojů komunikace a komunikačních kanálů. Těžiště analýzy bude spočívat na úrovni konkrétních továren. Hlavním cílem projektu je analýza vývoje forem a komunikačních kanálů, prostřednictvím kterých průmyslové dělnictvo prosazovalo své zájmy ve veřejném prostoru. Zkoumán bude rovněž proces, během něž se takto veřejně artikulované zájmy stávaly politickými faktory.

- *Projekt je v posudkovém řízení.*

Projekt v roce 2019 – plánované kroky a výstupy

Během roku 2019 bude dokončena analýza relevantní odborné literatury a provedena první fáze archivního výzkumu v podnikových archivech ve třech sledovaných regionech. Projekt se zaměří primárně na podniky Škoda (Závody V. I. Lenina) a ČKD.

Výstup

- ŠLOUF, Jakub: odborná studie

Biografie Františka Kriegla (1908–1979).		
Vedoucí projektu:	Další členové projektového týmu:	Doba realizace:
Martin Groman (<i>externista</i>)		2018–2021
<p>Popis Výsledkem projektu bude vůbec první ucelený životopis Františka Kriegla. Muže, který byl emigrant, komunista, válečný lékař, podílel se na převzetí moci komunistickou stranou, zestátnil zdravotnictví u nás, byl odstaven od politického vlivu a zase se vrátil, budoval zdravotnictví na Castrově Kubě, podílel se na reformách 60. let 20. století v ČSSR, zapsal se do dějin tím, že v srpnu 1968 odmítl jako jediný podepsat tzv. Moskevské protokoly, musel následně odejít do ústraní a na závěr života podpořil skupinu Plastic People of the Universe a podepsal Chartu 77.</p>		
<p>Projekt v roce 2019 – plánované kroky a výstupy V průběhu roku 2019 bude probíhat badatelský výzkum a psaní první verze rukopisu.</p>		

Politický proces s „Rudolfem Slánským a spol.“ – analýza, kontext, komparace.		
Vedoucí projektu:	Další členové projektového týmu:	Doba realizace:
J. Kalous	P. Blažek	2018–2021
<p>Popis Projekt se časově zaměří na přípravu, průběh a dopady politicky vykonstruovaného procesu s nejvyššími představiteli KSČ s důležitými kontextuálními přesahy. Představí jednotlivé aktéry tehdejšího dění, postaví události do širšího dobového a místního kontextu. Zpracuje souvislosti, které při koncepci procesu sehrály významnou roli. Výstupy z projektu se plánují jako mnohostranné: kolektivní monografie, která by na základě nově objevených materiálů interpretovala proces Rudolf Slánský a spol.; edice dokumentů, webová prezentace.</p> <p>- <i>Projekt je v posudkovém řízení</i></p>		

Projekt v roce 2019 – plánované kroky a výstupy

V průběhu roku 2019 bude probíhat základní archivní výzkum a práce na prvním svazku edice dokumentů.

Výstup

KALOUS, Jan: odborná studie

Vývoj moderní parlamentní kultury v českých zemích a Československu

Vedoucí projektu:

Ondřej Matějka

Další členové projektového týmu:

Jiří Fialka, Jan Hron, Václav Tollar, Lukáš Cvrček, Milan Bárta, Tomáš Malínek, Adam Havlík, Luboš Kokeš, Jan Geier, Vladimír Lejtnar, Tomáš Richter, Matěj Trepeš

Doba realizace:

2018–2021

Popis

Primárním cílem projektu je zpracování vývoje české moderní parlamentní kultury s využitím metod a nástrojů digital humanities a jeho prezentace široké veřejnosti. Dílčí cíle v tomto záměru jsou: 1) vytvoření elektronické a veřejně přístupné databáze všech volených (a kooptovaných) parlamentních zastupitelů (poslanců i senátorů) na našem území v letech 1848 až 1992; 2) na základě této databáze vznikne specializovaná mapa analyzující na základě statistických a prosopografických metod formování moderního parlamentarismu a parlamentní kultury na našem území. Na základě komparace dat (s okolními zeměmi, resp. se zastupiteli národních menšin na českém území) se podaří charakterizovat národní, resp. regionální specifika české parlamentní kultury. Rovněž bude umožněno zkonstruovat obraz ideálního parlamentního zastupitele; 3) tyto a další výsledky výzkumu budou prezentovány široké veřejnosti formou výstavy (a kritického katalogu) prezentující osm století vývoje českého parlamentarismu (včetně stavovských sněmů středověku a raného novověku) s důrazem na období moderních a soudobých dějin; 4) dalším cílem je zdokumentovat vývoj české parlamentní kultury formou odborné monografie (syntetického charakteru), která přístupnou formou a s účastí předních odborníků nabídne

široké veřejnosti obraz vývoje českého parlamentarismu a parlamentní kultury. V souvislosti s touto publikací vznikne i řada odborných časopiseckých studií a dvě další kolektivní monografie; 5) bude uspořádána mezinárodní konference. Projekt obecně usiluje nejen o zpracování důležitého a u nás zatím opomíjeného tématu (neexistuje souhrnné zpracování dějin českého parlamentarismu), ale i o jeho prezentaci široké veřejnosti, a zejména o zdůraznění důležitosti parlamentarismu a parlamentní demokracie. ÚSTR má na starosti vývoj databáze, mapových aplikací, vytvoření databázových hesel k poslancům za období 1948–1989/1990. Partnerny projekty jsou Národní muzeum a Masarykův ústav a Archiv AV ČR.

Projekt v roce 2019 – plánované kroky a výstupy

V roce 2019 bude dokončen vývoj databáze. Proběhne sběr dat pro hesla poslanců. Očekáváme vytvoření cca 800 poslaneckých hesel.

Film a dějiny (téma: „válka a film“)

Vedoucí projektu:

Petr Kopal

Další členové projektového týmu:

Doba realizace:

2019–2021

Podstatou moderního totalitarismu byla kromě represivních prostředků také pseudonáboženská imaginace, jež byla přitom v zásadě totožná s filmovou propagandou (politickou propagandou zprostředkovanou „nejdůležitějším uměním“). Prvořadým cílem projektu je výzkum této propagandy. Konkrétně se projekt zaměřuje na tyto základní otázky: Jak filmová tvorba v rámci obou totalit fungovala? Jaké byly její úkoly a možnosti? Jakým způsobem byla recipována? Zabývá se tedy fungováním a proměnami kulturní politiky v letech 1939–1989, výrobní a distribuční praxe, cenzury a struktur (institucí, orgánů) kinematografie, jakož i televize (ČST zahájila vysílání v roce 1953).

Aktuální fáze projektu se soustřeďuje na vztah války a filmu, primárně pak na válečnou propagandu (která je pokládána za koncentrovanější, agresivnější formu politické propagandy), šířenou prostřednictvím filmu (televize atd.).

- *Projekt je v posudkovém řízení*

Projekt v roce 2019 – plánované kroky a výstupy

Projekt Film a dějiny pokračuje (třiletou) fází na téma „válka a film“. Začíná příslušný archivní výzkum. Příprava plánovaných výstupů: kromě širěji pojatého „sondování“ (Film a dějiny 8. Válka) bude výstupem detailní analýza konkrétního filmového titulu (Atentát, r. J. Sequens, 1964). V tom spočívá smysl 2 edičních řád, I/ „Film a dějiny“ a II/ „České kino“. (Premiérové užití daného modelu: I/ Film a dějiny 7. Propaganda; 2018 + II/ Král Šumavy: komunistický thriller; vyjde zač. roku 2019). Pokračování přípravy televizního projektu na téma „film a dějiny“ (dokumentární seriál ve spolupráci s ČT, NFA). Kromě plánované účasti na 1 konferenci realizace 1–2 podvečerních filmových seminářů. I vzhledem k obvyklému nemalému počtu neplánovaných činností a výstupů se tato skladba plánu jeví jako realistická.

II. Pokračující projekty z předchozích let

Analýza diskuze o dějinách v prostředí disentu: Právo na dějiny

Vedoucí projektu:

Petr Placák

Další členové projektového týmu:

Doba realizace:

2017–2018

Popis

Dohled nad dějinami a snaha prosadit jeden výklad, který je pro všechny závazný, patří k základním charakteristikám totalitních, autoritativních i různých národoveckých režimů – dobu normalizace nevyjímaje. Projekt má za cíl nastítnit, jak se s monopolním nárokem komunistického režimu na dějiny, který – ve snaze sám sebe prezentovat jako režim „lidový“ – v mnohém navázal na národovecké koncepce 19. století, vyrovnávalo nezávislé intelektuální prostředí kolem opozičního hnutí Charta 77 na jedné straně a jak se do této „nezávislé“ diskuze snažila vlomit sama moc a ovlivnit ji směrem ke kanonickému výkladu dějin, respektive odborně či lidsky znemožnit názorové oponenty na straně druhé.

Projekt v roce 2019 – plánované kroky a výstupy

Během roku 2019 budou zpracovány archivní materiály k tématu a připraveny ke konci roku k vydání.

Výstup

- Studie k diskuzi o dokumentu Charty 77 *Právo na dějiny*

Dějiny 1938–1989: Minulost jako vzdělávací a veřejný problém

Vedoucí projektu:

Vojtěch Ripka

Další členové projektového týmu:

Jaroslav Najbert, Kamil Činátl, Jaroslav Pinkas,
Čeněk Pýcha, Václav Sixta, Michaela Veselá

Doba realizace:

2018–2020

Popis

Projekt svým zaměřením na výuku soudobých dějin umožní vylepšit dosavadní metodiky výuky vybraných témat nacistické okupace a komunistické diktatury a vytvářet také další pomůcky. Dále umožní odborně rozvíjet všechny hlavní vzdělávací principy (viz Koncepce vzdělávání a popularizační činnosti schválená Radou Ústavu dne 23. června 2016) a zkoumat proces aplikace některých z nich do praxe. Historická gramotnost (jinde kritické historické myšlení a podobně) a její komplexní rozvoj jsou v odborné literatuře považovány za důležitý předpoklad demokratické kultury a též školní výuky. Občanům umožňuje efektivně se orientovat v minulosti, čímž přispívá k orientaci v současnosti. Žákům pak umožňuje participovat na vzdělávání a efektivněji si osvojovat vzdělávací obsahy a hodnoty demokratické společnosti.

Projekt se zabývá šířením postupů vedoucích ke zvýšení historické gramotnosti v různých prostředích, počínaje školami všech stupňů a konče obecně veřejností. Mezi nástroje zvyšování historické gramotnosti patří vývoj prostředí pro práci s prameny (HistoryLab) a jeho obsahu a strukturace, konkrétní intervence do škol (formativní hodnocení, spolupráce s SOŠ/SOU a pomoc s revizí kurikulárních dokumentů) a též posilování odborných kapacit didaktických, historických a pedagogických. V neposlední řadě se činnost zaměřuje na širší veřejnost, například na spolupráci s muzei, knihovnami a občanskými sdruženími.

Projekt v roce 2019 – plánované kroky a výstupy

Zásadní cíle pro rok 2019 nespočívají ve zvyšování množství výstupů a akcí, ale v systematictější práci na seminářích. Proto se pokusíme provázat více seminářů dohromady – učitelé, kteří absolvují celý soubor seminářů, mají větší šanci osvojit si nové principy ve výuce dějepisu směrem k historické gramotnosti (namísto hromadění faktografických znalostí). Druhým cílem bude integrovat a využít významnou, od roku 2014

shromažďovanou množinu dat o podobě výuky a historickém myšlení žáků a tato data analyticky zhodnotit. Posledním cílem je dokonalejší integrace dílčích, zejména pak grantových projektů do kmenové práce oddělení.

Dějiny státobezpečnostních složek v letech 1945–1953

Vedoucí projektu:	Další členové projektového týmu:	Doba realizace:
Milan Bárta, Jan Kalous	Libor Svoboda, Jerguš Sivoš (ÚPN)	2015–2019

Popis

Dějiny StB v Československu po druhé světové válce lze rozdělit do několika období (1945–1953, 1953–1968, 1968–1969, 1970–1989). Rok 1945 byl dobou vzniku nového politického, bezpečnostního a správního aparátu. V červnu (na Slovensku již v únoru) 1945 vznikla Státní bezpečnost, útvar, který byl především spojen s mocensko-politickými ambicemi KSČ. V období let 1945–1948 byly státobezpečnostní a zpravodajské složky odděleny, StB tedy existovala a modifikovala se v souvislosti s proměnami vztahů uvnitř tehdejší Národní fronty. Další výrazný mezník tvoří sloučení Ministerstva vnitra s Ministerstvem národní bezpečnosti v roce 1953 a vznik jednotlivých operativních správ StB (tímto datem své práce uvozují např. Dvořáková, Koudelka, Žáček). Rok 1968 spojený s marnou snahou o reformy Bezpečnosti ukončuje další etapu. Posledním obdobím je pak éra normalizační StB.

Období poválečného vývoje StB není doposud komplexně zpracováno. Badatelský zájem se soustředí především na některé dílčí úseky (politické procesy, nezákonnosti), také pokusy o souhrnné zpracování této periody (Pacner, Dvořáková, Kaplan, Frolík) se zaměřovaly především na dílčí úseky vývoje (především organizační strukturu). Tyto práce ovšem ukázaly na základní problémy spojené se zpracováním tématu – časté organizační změny, řady plánů, které se neuskutečnily, na jedné straně nedostatek archivního materiálu, na straně druhé množství dílčích údajů dosud řádně nevyhodnocených. Z hlediska vývoje se jedná o zdaleka nejkomplicovanější období StB.

Státobezpečnostní a zpravodajská složka zůstala zachována i po vzniku Sboru národní bezpečnosti v červnu 1945. Pro další vývoj sledované problematiky jsou právě tyto dvě složky zásadní. Komunisté, kteří je chtěli ovládnout, v nich zpočátku nedokázali získat většinu, snažili se proto udržovat rozdělení těchto složek, aby znesnadnili jejich kontrolu a podřídili je kontrole vlastní. Teprve na základě zákona o SNB z července 1947 se sloučily v jeden celek s mimořádnými pravomocemi, v té době již však byly pod dohledem komunistické strany.

Jejich pozice pak markantně vynikla v únoru 1948 a posléze při konstrukci politických procesů, kdy postavení StB ve společnosti posilovalo až do podoby samostatné mocensko-politické složky. Tento vývoj vyvrcholil zřízením Ministerstva národní bezpečnosti v květnu 1950.

Projekt je tedy časově vymezen obdobím mezi počátkem roku 1945 a zářím 1953 s důležitými kontextuálními přesahy. Má ambici postihnout vývoj v celém tehdejší Československu. Soustředí se samozřejmě na rekonstrukci organizačního vývoje rozvědných a kontrarozvědných útvarů podřízených Ministerstvu vnitra (resp. Ministerstvu národní bezpečnosti), představení jejich zaměření, činností a personálního obsazení vedoucích funkcí jednotlivých součástí (náčelníků odborů, správ), a to u centrálních i regionálních složek. Nahlédne taktéž do souvislostí akcí a provokací konstruovaných StB v předmětném období. Nelze se vyhnout ani otázkám, proč k popisovaným událostem došlo, kdo se na nich podílel, čím byly ovlivněny apod.

Projekt v roce 2019 – plánované kroky a výstupy

V roce 2019 je pro první pololetí prioritou dokončení textů pro monografii „Dějiny státobezpečnostních složek 1945–1953“ a finalizace monografie. S tím souvisí příprava dalšího projektu. Konference a přednášky i dílčí studie (předpokládají se texty pro ústavní periodika) proto zatím nejsou v plánu, budou aktualizovány dle vývoje a možností.

Projekt měl být původně dokončen v roce 2018, z důvodu velkého pracovního vytížení jeho hlavních řešitelů a velkého objemu práce (například se velmi aktivně podíleli na akcích připomínajících rok 1968) bylo domluveno posunutí termínu dokončení na rok 2019.

Výstup

- BÁRTA, Milan – KALOUS, Jan – SVOBODA, Libor – SIVOŠ, Jerguš: *Dějiny státobezpečnostních složek v letech 1945–1953*; rukopis

Dějiny státobezpečnostních složek v letech 1969–1989

Vedoucí projektu:

Další členové projektového týmu:

Doba realizace:

Tomáš Vilímeck

Adam Havlík, Tomáš Malínek, Petr Dvořáček

2017–2021

Popis

Dějiny státobezpečnostních složek v Československu po druhé světové válce lze rozdělit do několika období, pro zpracování dějin v rámci projektu Ústavu byly vybrány tři periody (1945–1953, 1953–1968, 1969–1989). Rok 1968 spojený s marnou snahou o reformy Bezpečnosti ukončuje jednu etapu, posledním obdobím je pak éra

normalizační StB. Dne 1. ledna 1969 vstoupila v platnost čs. federace. Aparát Ministerstva vnitra a jemu podřízených složek tak procházel dvěma výraznými změnami – pod novým ministrem J. Pelnářem probíhala tzv. normalizace, která fakticky začala krátce po invazi pěti států Varšavské smlouvy, a současně vstoupila v platnost nová výrazná organizace, spojená se vznikem tří ministerstev vnitra – federálního a dvou republikových. Také federalizace byla využita k „očistě“ a pod záminkou reorganizace docházelo k personálním přesunům, většinou ve funkcích vedoucích pracovníků. Rozsáhlé čistky vyvrcholily po nástupu nového ministra Radko Kasky v roce 1970 ve spojení s výměnou stranických legitimací a následným přísným hodnocením činnosti pracovníků v průběhu „krizového období“.

Projekt naváže na předchozí činnost a za kritérium rozdělení tématu bude považováno organizační členění a zaměření činnosti. Zaměří se na rekonstrukci organizačního vývoje rozvědných a kontrarozvědných útvarů podřízených Ministerstvu vnitra, představení jejich zaměření, činností a personálního obsazení vedoucích funkcí jednotlivých operativních součástí, a to u centrálních i regionálních složek. Nahlédne taktéž do souvislostí akcí i personální struktury StB. Důležitou roli bude hrát snaha o začlenění problematiky do zahraničněpolitických i vnitropolitických souvislostí, a především vztah Bezpečnosti a komunistické strany. Postihne vývoj v celém tehdejší Československu a pokusí se jej dát do souvislosti s krizí komunistického bloku. Je třeba mít stále na paměti, že vývoj v jednotlivých útvarech podřízených ministerstvu probíhal různě, lišil se také vývoj na Slovensku a v Čechách, jinak vnímali dění v centrále, jinak na okresech a v krajích.

Projekt v roce 2019 – plánované kroky a výstupy

V rámci projektu bude autorský tým pokračovat v systematickém studiu archivních pramenů (fondy A6/2, A6/4, A6/5, A6/6. A 34, A34/1, A36). Poznatky budou přidány k základní chronologii, která již byla vypracována v předchozím roce. Ve druhém čtvrtletí plánují členové autorského kolektivu shrnout doposud získané poznatky do odborné studie.

Výstup

- HAVLÍK, Adam: *Sbírat nebo analyzovat? Úskalí analytických informačních zdrojů Státní bezpečnosti*, článek bude připraven do tisku v recenzovaném periodiku

Dokumentace a databáze československých občanů popravených v době nacionálního socialismu v Drážďanech

Vedoucí projektu:

Další členové projektového týmu:

Doba realizace:

Pavla Plachá		2017–2019
<p>Popis Dokumentace československých občanů popravených v Drážďanech v období nacionálního socialismu na základě rozhodnutí německých soudů je pilotním projektem postupné dokumentace všech popravených Čechoslováků. Realizátorem projektu je ÚSTR a Gedenkstätte Münchner Platz Dresden. Téměř dvě třetiny osob (nejméně 855 z celkového počtu 1345), které byly v období nacismu popraveny v Drážďanech, pocházely z předmnichovského Československa. Projekt má pokud možno detailně dokumentovat každý jednotlivý případ a zároveň postihnout obecná specifika Drážďan jako jednoho z center nacistické soudní perzekuce ve vztahu k našemu území. Cílem je komplexní zmapování všech v Drážďanech popravených Čechoslováků ve formě interní česko-německé databáze především na základě vytěžení primárních historických pramenů a vyhodnocení získaných dat. Výsledky výzkumu a kontextualizované biogramy popravených budou veřejnosti zpřístupněny formou webového portálu.</p>		
<p>Projekt v roce 2019 – plánované kroky a výstupy Cílem je dokončení projektu Dokumentace čsl. státních příslušníků popravených za nacismu v Drážďanech v podobě strukturované databáze, která bude obsahovat ke každé osobě tři základní části: 1. osobní údaje, 2. údaje týkající se procesu, 3. údaje o popravě a nakládání s ostatky popraveného. Součástí osobní složky budou odkazy na archivní signatury a odbornou i popularizační literaturu. Součástí výstupu bude webový portál, který výsledky výzkumu zprostředkuje odborné i laické veřejnosti. Databáze i webový portál bude dvojjazyčný (česky a německy).</p>		

Dokumentace politických represí v Sovětském svazu		
Vedoucí projektu:	Další členové projektového týmu:	Doba realizace:
Adam Hradilek	Jan Dvořák, Štěpán Černoušek	2018–2020
<p>Popis Projekt <i>Dokumentace politických represí v Sovětském svazu</i> přímo navazuje na předchozí projekt <i>Ústavu Čechoslováci v Gulagu</i> realizovaný v letech 2014–2017. Jeho význam, hlavní témata, metodologie i personální obsazení jsou prakticky totožné, liší se však konkrétním zaměřením a výstupy. Oproti předchozímu projektu, který byl zaměřen hlavně na orálně-historický výzkum, tvorbu dokumentárního cyklu ve spolupráci s Českou televizí a v omezené míře i na výzkum v zahraničních archivech, je předkládaný projekt zaměřen zejména na digitalizaci a zpracování materiálů NKVD/KGB dotýkajících se čs. historie, jejich zpracování i uveřejnění v</p>		

odborných i vzdělávacích výstupech (publikace, muzeum Gulag Online) a komparaci s dalšími prameny (rozhovory, vzpomínky, pozůstalosti).

Během dosavadní činnosti Ústavu bylo zaznamenáno přes 40 rozhovorů s přímými pamětníky táborů Gulagu a celá řada rozhovorů s příbuznými perzekvovaných osob. Zároveň se podařilo shromáždit několik desítek osobních výpovědí pamětníků Gulagu z českých i zahraničních archivů. Výpovědi pamětníků, dokumentace k represím i terénní práce tvoří základ dosavadního výzkumu – snahu zmapovat jednotlivé osudy obětí represí a důvody, které k nim vedly. Kromě odborného přínosu, který s sebou přinese zmapování rozsahu, charakteru a časového vymezení represí, je cílem projektu i připomínka konkrétních lidských osudů.

Projekt v roce 2019 – plánované kroky a výstupy

V roce 2019 bude pokračovat archivní výzkum na Ukrajině. Ve spolupráci s HDA SBU budou sváženy materiály k čs. občanům postiženým politickými represemi či dokumenty se vztahem k čs. historii z regionálních archivů do digitalizačního centra ÚSTR ve Lvově. Výzkum bude pokračovat i v moskevských archivech. Výsledky výzkumu budou prezentovány veřejnosti prostřednictvím přednášek, výstav, online prezentací a článků. Mezi hlavní výstupy bude patřit databáze čs. uprchlíků do SSSR v letech 1939–1941, kteří byli postiženi represivním režimem, či webová stránka a výstava věnovaná transportům do Niska nad Sanem z r. 1939. V případě dohody s ČT vznikne poslední díl publikace Čechoslováci v Gulagu III.

Dokumentace popravených z politických důvodů 1948–1989

Vedoucí projektu:

Petr Mallota

Další členové projektového týmu:

Markéta Doležalová

Doba realizace:

2008–2019

Popis

Projekt si klade za cíl zmapovat osudy osob popravených z politických důvodů v Československu mezi léty 1948–1989. V předchozím období byla zpracovávána biografická hesla (jsou postupně umísťována na webové stránky Ústavu), členové projektového týmu publikovali články a studie a podíleli se na přípravě výstav. K jednotlivým případům rovněž shromáždili vybrané dokumenty v elektronické podobě. Finálním výstupem projektu je biografický slovník.

Projekt v roce 2019 – plánované kroky a výstupy

Rukopis byl dokončen v roce 2017, více než rok trvalo recenzní řízení a jeho vypořádání. Následně probíhají

rozsáhlé redakční práce, které budou trvat i v roce 2019. Důvody pro posuny jsou jednoduché – jedná se o práci zcela mimořádného rozsahu, která čítá několik tisíc stran.

Výstup

- MALLOTA, Petr: *Dokumentace popravených z politických důvodů 1948–1989*; rukopis monografie

Edice dokumentů k odbojové skupině Petiční výbor Věrní zůstaneme

Vedoucí projektu:

Další členové projektového týmu:

Doba realizace:

Stanislav Kokoška

2017–2019

Popis

Projekt navazuje na již vydané edice dokumentů, které se věnují zpřístupňování pramenů k dějinám českého odbojového hnutí v letech 2. světové války. Projekt si klade za cíl rozšířit škálu pramenů k dějinám domácí odbojové organizace Petiční výbor Věrní zůstaneme (PVVZ). Výzkum bude sledovat vliv této organizace na situaci v Protektorátu Čechy a Morava. Publikované dokumenty rovněž pomohou objasnit úlohu PVVZ v českém odbojovém hnutí. Řešení projektu se bude opírat o rozsáhlý archivní výzkum v České republice a Německu. Edice bude připravena v souladu s pravidly pro vydávání novodobých pramenů a bude sloužit především pro potřeby historického výzkumu.

Projekt v roce 2019 – plánované kroky a výstupy

První čtvrtletí závěrečného roku řešení projektu Petiční výbor Věrní zůstaneme je určeno k archivnímu výzkumu ve fondech, které jsou uloženy v Archivu Akademie věd ČR. Ve druhém čtvrtletí budou v Archivu bezpečnostních složek provedeny doplňkové zjišťovací sondy archivního materiálu. Druhé pololetí závěrečného roku projektu pak bude věnováno vlastnímu sestavení edice, dokončení prepisů vybraných dokumentů, včetně archeografických poznámek a věcných vysvětlivek, přípravě úvodní studie a zpracování rejstříků.

Jugoslávská komunita v Československu 1969–1989. Příspěvek ke studiu imigrace a pobytu cizinců v období tzv. normalizace

Vedoucí projektu:

Ondřej Vojtěchovský

Další členové projektového týmu:

Doba realizace:

2017–2019

Popis

Cílem projektu je zmapovat a analyzovat fenomén pobytu jugoslávských občanů a vývoj dlouhodobě usedlé jugoslávské komunity v Československu v období tzv. normalizace. Smyslem výzkumu přitom není jen nashromáždit poznatky o této relativně malé části populace, ale v širokém kontextu zkoumat plejádu politických a společenských jevů, které poznamenaly československý politický režim a společnost v této vývojové fázi státního socialismu. Těmito jevy jsou dočasná či trvalá imigrace, postoj politické moci vůči dlouhodobě usedlým cizincům a podmínky jejich pobytu, stereotypy domácího obyvatelstva vůči cizincům a přistěhovalcům, podoby akceptace či odmítnutí. Skrze analýzu těchto jevů výzkum směřuje k poznání normalizace jako fáze diktatury komunistické strany v Československu a usiluje o distinkci, nakolik a v jakém ohledu se diktatura KSČ posunula oproti předchozímu období zakončenému násilným přerušením tzv. obrodného procesu. Na druhé straně však postihuje problémy, které přesahují epochu státního socialismu a se kterými se nijak překvapivě setkáváme i dnes. Jelikož postoje státní moci i společnosti vůči přistěhovalcům a cizincům jsou v současnosti velice aktuální, je na místě se ptát, jakou má česká společnost se soužitím s cizinci a imigranty historickou zkušenost. Zvláště palčivé jsou otázky po zdrojích dnešních negativních emocí a xenofobních nálad. Přestože lze oprávněně nalézat kořeny či alespoň paralely i ve starších obdobích, nabízí se relativně nedávné období normalizace jako zvláště vhodný rámec pro takto formulovaný výzkum.

Projekt v roce 2019 – plánované kroky a výstupy

V tomto roce bude v rámci projektu dokončen archivní výzkum a proveden orálně historický výzkum. Uskutečněny budou dvě pracovní cesty – první za účelem dokončení archivního studia, druhá za účelem účasti na konferenci. Cílem projektu v příštím roce je dokončení monografie *Jugoslávští stavební dělníci v ČSSR*.

Výstup

- VOJTĚCHOVSKÝ, Ondřej: rukopis monografie *Jugoslávští stavební dělníci v ČSSR*

Komparace sociálních hnutí v roce 1968 u nás a v západní Evropě

Vedoucí projektu:

Martin Valenta

Další členové projektového týmu:

Doba realizace:

2017–2020

Popis

Komparace sociálních hnutí v roce 1968 v Československu a v západní Evropě s primárním akcentem na západní Německo bude sledována ve třech vrstvách:

1. Ideové kořeny hnutí 1968 (1962–1966): počátkem 60. let se jak v Československu, tak v západním Německu začaly formovat předpoklady pro novou společenskou etapu. Porovnány budou vznikající zárodky sociálně kritických hnutí v Československu (ústících později v tzv. druhou kulturu) s paralelně se formujícím západoněmeckým protestním hnutím: působnost seskupení Subverzivní akce, radikalizace levicově zaměřeného spolku SDS, sílící recepce neomarxistických teorií apod. V tomto smyslu budou komparativně zpracovány i směrodatné příklady „českého neomarxismu“ v rámci KSČ (Kosík, Richta).
2. Rok 1968 (1967–1969): porovnán bude zlomový rok 1968 v obou zemích. Zatímco na straně české se nositelem snah o změnu nemohlo stát (až na ojedinělé výjimky) sociálně kritické hnutí, ale státní ideologie, instituce a následně média, západoněmecká hnutí stála v čele úsilí o revoluční společenskou dynamiku (mimoparlamentní hnutí). Pozornost bude věnována i „prohrám“ aktérů roku 1968: v ČSSR invazí vojsk zemí Varšavské smlouvy a nástupem tzv. normalizace, v Německu krachem revolučních iluzí – schválením „nouzových zákonů“, rozkladem protestního hnutí, zrodem levicového terorismu apod.
3. Dopady hnutí 1968 (1970–1980): třetí vrstva bude představovat jádro výzkumu. Porovnána budou hnutí navazující na „rok 1968“: československá druhá kultura a následně dissent a fenomén tzv. německých nových sociálních hnutí (včetně jejich pozdějšího politického zhmotnění ve straně Zelených). Komparovány budou směrodatné cíle a hodnotové zaměření těchto entit, jejich konfliktní vztahy s etablovaným systémem (např. události doprovázející zlomový rok 1977) stejně jako strukturálně odlišné možnosti komunikace a působení na veřejnost, jejichž výsledky jsou hmatatelné dodnes.

Projekt v roce 2019 – plánované kroky a výstupy

V roce 2019 bude pokračovat archivní a pramenný výzkum v podobě konkretizované v r. 2018 i pracovní textace prvních částí. Dokončena bude spolupráce s německým partnerem – německé vydání knihy Die Revolution auf der Tagesordnung (na kterou současný výzkum navazuje) v nakladatelství Europäischer Universitätsverlag a její uvedení na německý trh. Bude pokračovat spolupráce s Fakultou sociálních věd UK (přednášková činnost k problematice přelomového roku 1968). Plánována je účast na konferenci a odevzdání studie k tematice sociálního hnutí v ČSSR.

Vzhledem k reálnému zahájení projektu v roce 2018 byl jeho konec posunut do roku 2020.

Výstupy

- VALENTA, Martin: Die Revolution auf der Tagesordnung; německé vydání
- Odevzdání odborné studie

Kurýři a převaděči v letech 1948–1955

Vedoucí projektu:

Libor Svoboda

Další členové projektového týmu:

Martin Tichý, Juraj Kalina

Doba realizace:

2015–2019

Popis

Pro potřeby projektu jsou kurýry myšleny osoby rekrutované z příslušníků poúnorového exilu, které v letech 1948–1956 tajně přecházely, většinou ve službách amerických, britských a francouzských tajných služeb, československé státní hranice a plnily zde zpravodajské úkoly různého charakteru. Kurýři zjišťovali počty a rozmístění vojenských a policejních posádek, stav komunikací, shromažďovali informace o letištích a průmyslu, zprávy o náladách obyvatelstva a o perzekuci ze strany komunistického režimu, organizovali převody osob, zakládali a organizovali rozsáhlé špionážní sítě, budovali mrtvé a živé schránky. Někteří měli za úkol připravovat diverzní a sabotážní skupiny, které měly začít fungovat v okamžiku vypuknutí třetí světové války. Na naše území je vysílaly centrály a jimi řízené zpravodajské skupiny podléhající tajným službám USA, VB a Francie a sídlící v západních okupačních zónách Německa a Rakouska.

S kurýry úzce souvisely aktivity převaděčů, což vede k časté záměně pojmů kurýr a převaděč (také z toho důvodu, že mnozí kurýři pracovali rovněž jako převaděči). Převaděč byl osobou, která aktivně pomáhala jiným lidem při ilegálních přechodech státních hranic. Mnozí převaděči byli napojeni na zahraniční centrály

a zajišťovali mimo jiné i přechody kurýrů přes hranice a jejich přepravu do československého vnitrozemí a současně jim vytvářeli zázemí (ubytování, strava apod.). Po roce 1948 vznikla řada často velice rozsáhlých převaděčských skupin.

Kvůli politickým změnám i změnám v ostraze československé státní hranice se začala činnost kurýrů a převaděčů již kolem roku 1953 postupně utlumovat. Definitivně končí kolem roku 1955. Z výše uvedených důvodů je projekt časově zaměřen na období po únoru 1948 a končí rokem 1955, kdy éra kurýrů a převaděčů fakticky skončila. Samozřejmě je ale nutné počítat s důležitými kontextuálními přesahy.

Projekt si dělá ambici postihnout dění na celé hranici bývalého Československa s Rakouskem a SRN. V prvé řadě se zaměří na vytvoření databáze převaděčů, kurýrů a jejich řídicích orgánů, rekonstrukci vybraných převaděčských skupin a organizací, rekonstrukci organizačního vývoje centrál, které kurýry vysílaly, postižení rozdílů mezi službou pro jednotlivé zpravodajské organizace, nábor a výcvik kurýrů, přechody státní hranice a na sociální status kurýrů. Pozornost bude věnována i činnosti StB a dalších bezpečnostních složek v boji proti kurýrům a převaděčům.

Projekt v roce 2019 – plánované kroky a výstupy

Roční cíl projektu Kurýři a převaděči spočívá v napsání a odevzdání odborné knihy k publikaci. Dokončení bylo o rok odloženo kvůli práci na předchozích textech (např. Martin Tichý dokončoval knihu Smrt bez spravedlnosti.)

Výstup

- SVOBODA, Libor – TICHÝ, Martin: *Kurýři a převaděči v letech 1948–1955*; rukopis

Nacistický bezpečnostní aparát a SS v Protektorátu Čechy a Morava II

Vedoucí projektu:

Jan Vajskebr

Další členové projektového týmu:

Jan Zumr

Doba realizace:

2017–2019

Popis

V rámci projektu bude systematicky zpracována struktura a personální obsazení vedoucích a zástupců vedoucích řídicích a venkovních úřadoven Gestapa na území Protektorátu. Bude realizován rozsáhlý archivní výzkum v tuzemsku i zahraničí, nashromážděný materiál bude pečlivě utříděn a zanalyzován a na základě jeho vyhodnocení vznikne stěžejní výstup – monografie s pracovním názvem *Velitelský sbor Gestapa v Protektorátu*

Čechy a Morava. Projekt bude doplněn studii věnovanými dílčím problémům, interaktivní mapou na internetu, konferencemi, semináři a přednáškami.

Projekt se zaměří na analýzu velitelského sboru Gestapa v Protektorátu Čechy a Morava. Součástí monografie budou encyklopedicky koncipované medailony všech velitelů a jejich zástupců (cca 120 mužů). Zkoumán bude mimo jiné původ, rodinné/sociální zázemí, náboženská příslušnost/výstupy z církví, dosažené vzdělání, účast v první světové válce, politická angažovanost, členství v NSDAP a SS a dalších nacionálně socialistických organizací, kariéra před okupací v ČSR, činnost v Protektorátu, působení mimo Protektorát a nasazení na východní frontě i poválečné osudy (vyšetřování, soudní řízení v Československu, Německu, popř. v Rakousku a dalších zemích). Následně bude proveden rozbor údajů, které budou zaneseny do grafů a tabulek. Zjištěné výsledky nám umožní detailně rekonstruovat podobu velitelského sboru Gestapa v Protektorátu Čechy a Morava a porovnat výsledky s dobovými statistikami i bádáním cizojazyčných i tuzemských odborníků.

Projekt v roce 2019 – plánované kroky a výstupy

Cíle pro rok 2019 jsou pro projekt Nacistický bezpečnostní aparát a SS v Protektorátu Čechy a Morava následující: do první poloviny roku dokončit archivní výzkum v zahraničí a do konce třetího čtvrtletí dokončit archivní výzkum v České republice. Do konce roku by měl být hotov rukopis plánované monografie. Vedle toho je plánováno pro příští rok dokončit další studie o organizační struktuře a personálním obsazení pražské řídicí úřadovny Gestapa.

Výstup

- VAJSKEBR, Jan: článek Fritz Badelt, rukopis knihy Velitelský sbor německého potlačovacího aparátu v Protektorátu Čechy a Morava

Nové sakrální stavby

Vedoucí projektu:

Další členové projektového týmu:

Doba realizace:

Michal Sklenář

2017–2020

Popis

Projekt se zaměří na realizované (stavebně dokončené) projekty nových sakrálních objektů římskokatolické církve v českých zemích. V centru pozornosti bude konkrétní sociální praxe v lokálních podmínkách míst, kde došlo k výstavbám nových katolických kaplí a kostelů v komunistickém Československu. Úvodní studie zároveň zasadí dále popsané realizace jednak do širšího kontextu společenského a do kontextu českých církevních dějin

(rok 1968 a změny v období tzv. normalizace ve vztahu k římskokatolické církvi), jednak do linie obecných církevních dějin (II. vatikánský koncil a jím iniciovaná reforma liturgie).

Projekt v roce 2019 – plánované kroky a výstupy

1. Dokončit rešerši pramenů v lokálních archivech k jednotlivým realizacím, dále pokračovat ve výzkumu v centrálních archivech (NA, ABS). 2. Zpracovat prameny a další materiály do kapitol. 3. Pokračovat v přípravě úvodní studie s důrazem na historické a teologické aspekty.

Odboj a perzekuce křesťanů v období nacismu a komunismu (1938–1989)

Vedoucí projektu:

Markéta Doležalová

Další členové projektového týmu:

Stanislava Vodičková, Martin Jindra

Doba realizace:

2009–2019

Popis

V roce 2009 byl zahájen jeden z dílčích projektů, který je součástí mapování odboje a perzekuce českých občanů za druhé světové války a následně v období komunismu. Projekt je zaměřen na postupnou dokumentaci duchovních z řad křesťanských církví, především na duchovní katolické církve, Českobratrské církve evangelické, Jednoty bratrské, Jednoty českobratrské, Církve československé (husitské) a pravoslavné církve.

Samotný projekt se dělí na dvě samostatné, na sebe navazující části, které zpracovávají období nacismu a období komunismu a jejichž výsledky budeme v závěru projektu komparovat.

V první části chceme zvláštní pozornost věnovat nezpracovanému tématu českých duchovních (včetně českých Němců) uvězněných, popravených a zavražděných v koncentračních táborech i těm, kteří se z těchto vězeňských zařízení vrátili. Budeme mapovat jednotlivá místa, vězeňská zařízení a popraviště, kterými prošli. Po rozpracování rozsudků můžeme také sledovat jejich motivy a prostředky odporu i proměny v tvrdosti udílených trestů během nacistické vlády. Součástí projektu bude vytvoření přehledu o zapojení duchovních do různých forem národního odboje: exilové vlády, zahraniční armády, rozvědné služby apod.

Druhá část projektu plynule navazuje na předchozí, neboť účastníci křesťanského odboje a perzekvovaní v období Protektorátu Čechy a Morava se ve své většině stali i nepřáteli hegemonistického režimu levicového typu a opět končili ve věznicích. Záměrem celého projektu je nejen zaznamenat osudy těchto lidí a církví v době

totalitních režimů, ale také vnést do povědomí společnosti méně známá témata, jako je např. boj křesťanů proti germanizaci a pokřivení českých dějin v době nacismu, způsoby obrany proti ideologickému působení při výchově dětí a mládeže v letech komunistického režimu či soustavnost pronásledování katolické církve během celého období komunistické vlády v Československu.

Výsledky našeho výzkumu budou průběžně prezentovány na webových stránkách Ústavu, dále v podobě článků a studií v časopise *Paměť a dějiny* a ve sborníku *Securitas Imperii* a formou výstav. Naším záměrem je zakončit tento dlouhodobý projekt monografií s životopisnými medailony jednotlivých duchovních křesťanských církví, kteří prošli koncentračním táborem Dachau.

Projekt v roce 2019 – plánované kroky a výstupy

Markéta Doležalová: Rok 2019 bude věnován především vytvoření databáze duchovních, řeholníků a řeholnic perzekvovaných v době Protektorátu Čechy a Morava v rámci webového projektu ÚSTR. Dále budou zpracovány dvě odborné studie.

Martin Jindra: V roce 2019 se řešitel zaměří zejména na webový projekt Ústavu – databáze duchovních, řeholníků a řeholnic perzekvovaných za Protektorátu Čechy a Morava a na prezentaci celého projektu (včetně monografie *Sáhnout si do ran tohoto světa*) v médiích, odborných časopisech i při přednáškové činnosti a připraví studii do revue PaD nebo jiného odborného časopisu.

Stanislava Vodičková: V roce 2019 se zaměří na vydání knihy o kard. Beranovi ve francouzštině, příp. dalších mutacích, a přípravu 2. dílu edice dokumentů *Vatikánský rozhlas*. Dále bude pracovat na vytvoření databáze a dokončení webové prezentace projektu (biogramy katolických diecézních kněží, řeholníků a řeholnic) a bude se věnovat přednáškové činnosti, psaní případových studií a popularizaci.

- DOLEŽALOVÁ, Markéta: zpracování odborného článku na téma likvidace františkánského školství v 50. letech a případové studie na téma perzekuce duchovních na Benešovsku v 60. letech.

Proměny vězeňství v českých zemích v letech 1965–1992

Vedoucí projektu:

Klára Pinerová

Další členové projektového týmu:

Michal Louč, Kristýna Bušková

Doba realizace:

2017–2019

Popis

Projekt je financován z GAČR. Ústředním výzkumným tématem předkládaného projektu je československé vězeňství v letech 1965–1992, jež bude nahlíženo z perspektivy adaptačních mechanismů, a to jak systémových, tak individuálních. Zvolený interdisciplinární přístup (kombinace historie, psychologie, sociologie, orální historie) přinese popis mocenských vztahů mezi ovládajícími a ovládanými, jejich vzájemných interakcí, strategií jednotlivých aktérů a jejich psychologických reakcí na ohrožení, rozbor vlivů, faktorů a podnětů ovlivňujících konečnou podobu represivní instituce. Zkoumání dané problematiky současně přesáhne k obecné otázce a definici úlohy vězeňského systému a represe v tehdejší společnosti. V tomto ohledu projekt rovněž postihne kontinuity a diskontinuity před rokem 1968 a po roce 1989.

Projekt v roce 2019 – plánované kroky a výstupy

V průběhu roku 2019 je hlavním cílem dokončit a vydat kolektivní monografii, která by podávala ucelený obraz historie vězeňského systému v letech 1965–1992. Mimo to bude pokračovat archivní práce v Národním archivu a Archivu bezpečnostních složek (fondy jsou dost rozsáhlé a nezpracované, ani po tříletém výzkumu nebude archivní činnost v těchto archivech ukončena). Zároveň budou osloveni další pamětníci a nahrávány rozhovory

Kristýna Bušková: Plánována je cesta do Mnichova na München Bohemisten Treffen a do Ústí nad Labem na konferenci VII. kriminologické dny.

Klára Pinerová: Plánována je cesta do Mnichova na München Bohemisten Treffen, do Ústí nad Labem na konferenci VII. kriminologické dny a do Olomouce na COHA konferenci.

Michal Louč: Plánována je cesta do Madridu na konferenci Asociace paměťových studií, do Olomouce na konferenci České asociace orální historie a do Ústí nad Labem na konferenci VII. kriminologické dny.

Výstup

- PINEROVÁ, Klára, BUŠKOVÁ, Kristýna, LOUČ, Michal: *Proměny vězeňství v českých zemích v letech 1965-1992*, rukopis

Protikomunistické letáky a tiskoviny v totalitním Československu 1948–1953

Vedoucí projektu:

Petr Mallota

Další členové projektového týmu:

Martin Jindra

Doba realizace:

2014–2019

Popis

Projekt na základě archivního výzkumu zdokumentuje v plné šíři existenci „protistátních“ letáků i obdobných ilegálních tiskovin, jež vznikly v Československu jako výraz odporu proti totalitní moci v letech 1948–1953. Projekt analyzuje tyto materiály z hlediska formy a obsahu a srovnává je s obdobnými materiály z let nacistické okupace ČSR a s protikomunistickými materiály z jiných sovětských satelitů. Posuzuje jejich význam a dopad (kvantifikuje jejich výskyt s pomocí hlášení stanic SNB, v archivech zaznamenaných tajných zpráv, výpovědí svědků a přímých aktérů, rozhovorů s pamětníky apod.). Uvádí je do historických souvislostí a charakterizuje jejich autory a šířitele (regionální hledisko, motivace, třídní původ, náboženství atd.). Finálním výstupem bude edice dokumentů (letáků).

Projekt v roce 2019 – plánované kroky a výstupy

V roce 2019 bude nadále prováděn archivní výzkum a rešerše ve fondech, které se týkají protikomunistických letáků a tiskovin v daném období. Získaný materiál budou zpracovatelé podobně jako v minulosti uspořádat a popisovat tak, aby se mohl stát východiskem pro připravovanou publikaci (monografie či edice dokumentů). Tato práce se v závěru roku stane hlavním výstupem projektu, přičemž její přesnou podobu a strukturu určí rozsah a skladba získaného archivního materiálu a samozřejmě jeho odborná analýza.

Dokončení projektu se odsouvá kvůli vytížení Petra Malloty projektem „Popravení z politických důvodů“, který je nesmírně rozsáhlý. Po vzájemné dohodě postupuje Petr Mallota na projektu „Protikomunistické letáky a tiskoviny“ pouze tehdy, pokud zbydou volné kapacity. V poslední době k projektu přispíval proto především jeho spoluřešitel Martin Jindra.

Výstup

- MALLOTA, Petr: *Protikomunistické letáky a tiskoviny v totalitním Československu 1948–1953*; rukopis

Rulers and Ruled in Poland and Czechoslovakia (1945–1968): Practical and Methodological Challenges in the Historicization of a Complex Relationship (Vládnoucí a ovládaní v Polsku a Československu (1945–1968): Praktické a metodologické výzvy při historizaci komplexu vztahů)

Vedoucí projektu: Muriel Blaive	Další členové projektového týmu:	Doba realizace: 2016–2019
------------------------------------	----------------------------------	------------------------------

Popis
Projekt je zaměřen na analýzu toho, jak byly vztahy mezi společnostmi a komunistickými režimy ve střední Evropě prezentovány v minulosti a jak jsou prezentovány dnes. A také se snaží dekonstruovat, jak a v čem je tato stopa ve středoevropské historiografii slabší než v případě historie NDR nebo bývalého Sovětského svazu a jak to souvisí s historickými obrazy ve společnosti, respektive s teorií totalitarismu. Cílem projektu je založit nový rámec pro orientaci v problému pro budoucí badatele v oblasti výzkumu (středo)evropského komunismu.

Projekt v roce 2019 – plánované kroky a výstupy
Projekt pokračuje v roce 2019 jako interní projekt ÚSTR. Bude připraven rukopis kolektivní monografie a zorganizována mezinárodní konference.

Společnost za veselejší současnost

Vedoucí projektu: Petr Blažek	Další členové projektového týmu:	Doba realizace: 2018–2019
----------------------------------	----------------------------------	------------------------------

Popis
Projekt bude zaměřen na historický výzkum dějin Společnosti za veselejší současnost, která působila na konci 80. let jako jedna z opozičních iniciativ v Československu. Zaměří se na rekonstrukci jejího veřejného působení, zvolenou strategii (využívání pouličního happeningu jako politického nátlakového nástroje), ohlasy ve společnosti a přístupy komunistického režimu. Projekt navazuje na předchozí výzkum řešitele. Hlavním cílem projektu je zpracování historie Společnosti za veselejší současnost a jejích veřejných akcí v roce 1989. Badatelské výsledky budou představeny zejména formou výstavy a dokumentační knižní publikace, které vzniknou při příležitosti třicátého výročí pádu komunistického režimu.

Projekt v roce 2019 – plánované kroky a výstupy

V roce 2019 bude projekt řešen v úvodní fázi, původně plánované zahájení projektu v roce 2018 nebylo možné realizovat z důvodu pozdějšího dokončování výstupů předchozích projektů. Řešitel se zaměří na základní archivní výzkum. Bude zahájena práce na rukopisu publikace o Společnosti pro veselejší současnost.

Státní zemědělské podniky a jejich role při prosazování kolektivizace venkova

Vedoucí projektu:

Jiří Urban

Další členové projektového týmu:

Doba realizace:

2017–2019

Popis

Projekt se věnuje problematice státních zemědělských podniků a jejich roli při prosazování kolektivizace venkova. Tomuto tématu byla dosud věnována jen naprosto minimální badatelská pozornost, ačkoli na potřebu komplexního primárního výzkumu úlohy strojních a traktorových stanic (STS) a Československých státních statků (ČSSS) v procesu kolektivizace poukazoval již koncem 70. let nestor agrárních dějin Samuel Cambel.

Vzhledem k neutěšenému stavu výzkumu na tomto poli se projekt zaměří na zkoumání role STS, ČSSS a hospodářských družstev. Při řešení projektu bude primární výzkum zaměřen na konkrétní státní zemědělské podniky představující důležité reprezentanty strojních a traktorových stanic (STS Kukleny, ustavená údajně jako první v Československu), Československých státních statků (Gigant Smiřice, budovaný jako výkladní skříň údajných předností socialistické živočišné velkovýroby) a hospodářských družstev (konkrétní reprezentant vzejde z průzkumu ucelenosti archivních fondů družstev v regionu někdejšího Hradeckého kraje, do něhož místně přísluší také výše zmínění zástupci STS a ČSSS).

Projekt v roce 2019 – plánované kroky a výstupy

Ve druhém roce běhu projektu se řešitel zaměří na heuristiku, primární výzkum a zpracování anglojazyčné studie. Na poli heuristiky bude věnována pozornost především anglojazyčné a polské bibliografii, jednak odborné literatuře dostupné v českých knihovnách, jednak studijnímu pobytu v knihovnách British Library a British Library of Political & Economic Science (London School of Economics and Political Science) za účelem studia titulů nedostupných v síti českých knihoven (Friedgut, Laird, Meurs, Miller ad.). Na poli primárního

výzkumu bude řešitel pokračovat v bádání v regionálních archivech (SOkA Rychnov nad Kněžnou, SOkA Náchod, SOkA Hradec Králové, SOkA Nymburk, SOA Zámorsk), v posledním čtvrtletí potom hodlá přejít k bádání ve fondech centrální úrovně uložených v Národním archivu (fond Ministerstvo zemědělství; fond Ministerstvo státních statků; fond Ústředí pro mechanizaci zemědělství, n. p., Praha; fond Zemědělské oddělení ÚV KSČ). V průběhu roku bude řešitel pracovat na zpracování anglojazyčné studie o vlivu industrializace na mechanizaci zemědělství a systém povinných dodávek. Vedle toho bude spolupracovat na přípravě dokumentárního cyklu ČT „Selská krev“.

StB a Stasi, vztahy a spolupráce československých a východoněmeckých bezpečnostních orgánů v letech 1969–1989

Vedoucí projektu:	Další členové projektového týmu:	Doba realizace:
Tomáš Vilímek	Petr Dvořáček	2014–2019

Popis

Cílem projektu je přiblížit vzájemnou spolupráci československé a východoněmecké politické policie v letech 1969–1989. Výstupem bude syntéza pojednávající o rozsahu, zaměření a vlastních výsledcích této spolupráce.

Projekt v roce 2019

Dokončení projektu bylo odsunuto na rok 2019. Hlavním důvodem zdržení je zdlouhavé dodávání kopií archiválií z německého archivu BStU, které jsou pro realizaci výzkumu klíčové. Dalším důvodem zdržení je, že Tomáš Vilímek pracuje v ÚSTR pouze na velmi malý úvazek. V roce 2019 bude odevzdána v posunutém termínu závěrečná monografie.

Výstup

- VILÍMEK, Tomáš – DVOŘÁČEK, Petr: *Spolupráce mezi StB a Stasi v letech 1985–1989*; rukopis

Šlechta v konfrontaci s totalitními režimy

Vedoucí projektu	Další členové projektového týmu:	Doba realizace:
Dita Homolová		2018–2020

Popis

Cílem projektu je výzkum postupné degradace postavení šlechty v české společnosti, směřující až k likvidaci šlechty jakožto sociální skupiny komunistickým režimem.

Projekt v roce 2019 – plánované kroky a výstupy

V roce 2019 se projektová činnost zaměří na publikování dílčích výstupů o německojazyčné šlechtě v Československu. Konkrétně budou odevzdány do tisku texty (65 stran) pro kolektivní monografii o sudetoněmecké šlechtě v letech 1938–1945, která se připravuje ve spolupráci s ÚDU AV ČR. Bude publikována studie v další kolektivní monografii vydávané nakladatelstvím Artefactum. Dále bude publikován článek ve sborníku z konference Proměny elit. V roce 2019 bude pokračovat transkripce německojazyčných deníků a korespondence šlechty a jejich dokumentace, tato práce bude ve 4. čtvrtletí dokončena. V roce 2019 bude rovněž probíhat doplňující archivní výzkum. Současně se bude řešitelka věnovat psaní monografie, která má být hlavním výstupem projektu.

Výstup

HOMOLOVÁ, Dita: 3 odborné studie

Ukrajinská povstalecká armáda na území Československa

Vedoucí projektu:

David Svoboda

Další členové projektového týmu:

Jaromír Kalus, Tomáš Řepa

Doba realizace:

2017–2019

Popis

Projekt se zabývá ukrajinským protisovětským odbojem za druhé světové války a za války studené. Věnuje se dějinám ukrajinského integrálního nacionalismu, nacházejícím vyjádření v radikálních akcích jeho stoupenců v letech 1939–1950. V rámci původního střednědobého záměru Ústavu, majícího komparativně pokrýt antikomunistická ozbrojená hnutí ve střední a východní Evropě v závěrečném období druhé světové a rané fázi studené války, je dlouhodobým výzkumným záměrem řešitele analýza protikomunistické rezistence na ukrajinských etnických teritoriích, realizované Organizací ukrajinských nacionalistů (OUN) a její ozbrojenou složkou, Ukrajinskou povstaleckou armádou (UPA), v letech 1943–1950. Tato rezistence má svůj původ v letech druhé světové války, kdy se OUN vymezovala vůči vojenské přítomnosti dvou okupačních mocností – Německa

a Sovětského svazu – na ukrajinských územích. Okrajově se působnost tohoto hnutí dotkla i poválečného Československa, kdy zde docházelo k průniku ozbrojených jednotek UPA; podrobně popsána bude i tato kapitola čs. poválečných dějin.

Ačkoli jsme v posledních letech v českém prostředí svědky snah o střízlivý a neideologický pohled na tuto po léta zkreslovanou problematiku (věhlasná akce „B“ a kampaň proti tzv. banderovcům), chybí doposud přesné porozumění okolnostem, v jejichž kontextu se zmíněné „vpády“ příslušníků UPA na naše území odehrávaly. Tyto okolnosti, na něž chci klást ve výzkumu důraz, vyrůstaly ze strategických úvah, myšlenkových sporů a složitě uvažovaných perspektiv uvnitř ukrajinského nacionalistického tábora, který musel od počátku reagovat na měnící se mezinárodní situaci. Problematika poválečných „vpádů“ přemostňuje období válečné a dlouhou éru soupeření dvou supervelmocí – USA a SSSR – za studené války.

Projekt v roce 2019 – plánované kroky a výstupy

V roce 2019 bude doplňována pramenná základna pro druhou monografii (viz kolonka archivy, kde jsou specifikovány zamýšlené zahraniční cesty). Obrazová příloha je zvažována se zřetelem k představám nakladatele a možnostem autora.

Udavačství jako sociální praxe v českých zemích 1938–1953

Vedoucí projektu:

Jaromír Mrňka

Další členové projektového týmu:

Doba realizace:

2017–2020

Popis

Nacistická a stalinistická diktatura představovaly systémy vládnutí, které udávání přiznávaly relativně vyšší důležitost. Odlišovaly se především v kvantitativní míře. Projekt bude rekonstruovat fenomén udavačství v moderní české společnosti a bude zaměřen na analýzu mechanismů, v nichž udavačství představovalo specifický druh sociální komunikace mezi státem a společností. Důraz bude kladen na analýzu udavačství jako výlučného jednání, přičemž bude analyzována jak individualita konkrétních aktérů, tak jejich sociální zasazení jako osobité sociální skupiny.

Projekt v roce 2019 – plánované kroky a výstupy

V roce 2019 bude pokračovat základní heuristika, pramenné sondy a bude sestavená celková koncepce výzkumu. Na tomto základě přejde řešitel k rozsáhlejšímu rešeršování. Projekt a dílčí výstupy budou představeny na

semináři v zahraničí, popř. alespoň v tuzemsku. V závěru roku bude připravena pracovní struktura závěrečného textu.

Underground v regionech

Vedoucí projektu:

Ladislav Kudrna

Další členové projektového týmu:

František Stárek

Doba realizace:

2012–2019

Popis

Projekt se zaměřuje na základní výzkum regionálních undergroundových aktivit v normalizačním Československu. Hlavním výstupem bude monografie *Modrá kniha. Česko(slovenský) (proto)underground 1962–1989*.

Projekt v roce 2019 – plánované kroky a výstupy

Do 30. 6. 2019 odevzdat kolektivní monografii *Od mániček k undergroundu. Československo 1970–1975*. Do 31. 12. 2019 odevzdat monografii „*Rudá kniha*“. V polovině října 2019 uspořádat další konferenci v rámci projektu Underground 1976–1981, Knihovna Václava Havla. Z konference opětovně vznikne kolektivní monografie.

Výstup

- KUDRNA, Ladislav – STÁREK, František: *Rudá kniha. Normalizační moc versus underground*; rukopis

Útěk z Leopoldova

Vedoucí projektu:

Jaroslav Rokoský

Další členové projektového týmu:

Doba realizace:

2015–2019

Popis

Projekt na základě archivního výzkumu mapuje útěk odbojářů z nejobávanější věznice v ČSR. Nejprve se zaměří na hlavní aktéry, jejich konkrétní odbojovou činnost, následně na soudní procesy, v nichž byli odsouzeni k vysokým trestům odnětí svobody, a posléze na jejich cestu do nejtřeženější věznice v zemi. Na sklonku 40. a v 50. letech byly v Leopoldově soustředěny stovky politických vězňů, odpůrců režimu, kteří se nechtěli smířit

s totalitou. V pestrém společenství vězňů tu přežívali v tristních vězeňských podmínkách. Poté se pozornost zaměří na přípravu útěku a útěk samotný, k němuž došlo 2. ledna 1952. Sledována bude reakce vězeňských a bezpečnostních složek, průběh útěku a rozličné osudy odbojářů. Výstupem budou dvě odborné studie, jež budou prezentovány v odborných periodikách, a monografie *Útěk z Leopoldova*.

Projekt v roce 2019 – plánované kroky a výstupy

Vydání publikace *Útěk z Leopoldova. Komunistická věznice, léta padesátá*. Výzkum k projektu „Politici vězni v ČSR“, české a slovenské archivy, aktivity spojené s putovní výstavou „Rozkulačeno!“ Studie k třetímu odboji do časopisu Paměť a dějiny, činnost Skupiny Třetího odboje, spolupráce s Českou televizí a Českým rozhlasem. Posun dokončení projektu souvisí s velkým zpožděním autora, které ovšem obvyklými prostředky řešíme.

Výstup

- ROKOSKÝ, Jaroslav: *Útěk z Leopoldova*; rukopis

Varšavská smlouva: dezintegrace a rozpad (1985–1991)

Vedoucí projektu:

Matěj Bílý

Další členové projektového týmu:

Doba realizace:

2017–2019

Popis

Projekt se zaměřuje na analýzu posledních let existence organizace Varšavské smlouvy v éře vlády generálního tajemníka ÚV KSSS Michaila Gorbačova. Vycházet bude především z rozsáhlého výzkumu primárních dokumentů v českých i zahraničních archivech (Polsko, Německo, USA). Zaměří se na politické i vojenské struktury uvedené aliance, jejichž vývoj ve zkoumaném období zasadí do kontextu probíhajících přelomových událostí nejen poslední fáze studené války, ale především politických a mocenských změn v Sovětském svazu a v jeho zájmové sféře v Evropě. Hodlá tedy silně reflektovat rovněž politiku československého normalizačního vedení. Krom zmapování nezanedbatelných změn ve vnitřních strukturách Varšavské smlouvy samotné se výzkum bude orientovat především na otázku, jakou úlohu v procesu rozvolňování východního bloku sehrála tato organizace, která od roku 1955 představovala jeden z důležitých mocenských mechanismů v sovětské zájmové sféře. Též se pokusí objasnit, nakolik se jednotlivé členské státy, včetně ČSSR, pokoušely využívat aliančního multilaterálního rámce k prosazování svých partikulárních zájmů v politicky turbulentním období po roce 1985.

Projekt v roce 2019 – plánované kroky a výstupy

Cílem projektu „Varšavská smlouva 1985-1991. Dezintegrace a rozpad“ pro rok 2019 je dokončit archivní výzkum v souladu s projektovou žádostí. Stejně tak by měly být sepsány dvě odborné studie, které budou nabídnuty k publikaci v recenzovaném odborném periodiku a ústavním časopise Paměť a dějiny (PaD). Volba témat proběhla tak, aby korespondovala s tematickým zaměřením chystaného čísla PaD a blížícím se třicetiletým výročím pádu státně-socialistických diktatur ve východní Evropě. Obě studie se stanou východiskem pro příslušné kapitoly chystané monografie o Varšavské smlouvě v Gorbačovově éře, jejíž dokončení je plánováno na rok 2020.

Výstupy

- BÍLÝ, Matěj: *Vývoj parlamentní spolupráce ve Varšavské smlouvě v letech 1975–1989*
- BÍLÝ, Matěj: *Strategie v oblasti dodržování lidských práv formulované v rámci Varšavské smlouvy v letech 1985–1989*

Vybrané kapitoly z moderních československých dějin pohledem pamětníků II (1948–1989)

Vedoucí projektu:

Jan Dvořák

Další členové projektového týmu:

Adam Hradilek, Štěpán Černoušek

Doba realizace:

2018–2019

Popis

Projekt se zaměří na dokumentaci výpovědí pamětníků a sběr archiválií z domácích i zahraničních archivů v souvislosti s výzkumem vymezených témat z moderních československých dějin. Cílem je zachytit osobní svědectví pamětníků o vybraných událostech z období komunistické totalitní moci. Narativní prameny doplněné o dobové dokumenty z domácích i zahraničních archivů budou sloužit jako jeden ze zdrojů hlubšího historického poznání i jako připomínka některých událostí naší nedávné minulosti.

Badatelský záměr svým zaměřením navazuje na předchozí projekt *Vybrané kapitoly z moderních českých dějin pohledem pamětníků (1939–1960)* a jeho cíle budou následující: 1) dokumentace výpovědí pamětníků a sběr archiválií z domácích archivů v souvislosti s výzkumem vymezených témat: a) disent na periferii v období normalizace, b) účastníci odboje a odporu proti komunismu v 50. a 60. letech; 2) zpracování materiálů z audiovizuálního archivu ÚSTR pro potřeby otevřené webové aplikace vznikající v rámci grantu NAKI; 3) spolupráce na kolektivních výstupech ÚSTR, poskytování základního servisu a poradenství kolegům ve věci

zaznamenávání, archivace a zpracování nahrávek pořizovaných v rámci dalších projektů ÚSTR; 4) připomínka účastníků protestů proti okupaci Československa v roce 1968.

Projekt v roce 2019 – plánované kroky a výstupy

Projekt svým zaměřením navazuje na předchozí projekt (Vybrané kapitoly z moderních čes. dějin pohledem pamětníků 1939–1960) a jeho cíle budou i v druhém roce plnění následující: 1) dokumentace výpovědí pamětníků a sběr archiválií z domácích archivů v souvislosti s výzkumem vymezených témat: a) disent na periferii v období normalizace, b) účastníci odboje a odporu proti komunismu v 50. a 60. letech. Výběr pamětníků bude probíhat dle kritérií blíže vymezených v projektové žádosti. V průběhu prvního roku bude v rámci obou pamětnických skupin natočeno 30 rozhovorů. Mezi dílčí výstupy lze zařadit studii (příp. publikace vybraného rozhovoru) v PaD a tematickou přednášku (čtvrteční semináře); 2) zpracování materiálů z audiovizuálního archivu ÚSTR pro potřeby otevřené webové aplikace vznikající v rámci grantu NAKI, v druhé polovině roku budou probíhat práce spojené se zakončením grantu v roce 2019; 3) spolupráce na kolektivních výstupech ÚSTR, poskytování základního servisu a poradenství kolegům ve věci zaznamenávání, archivace a zpracování nahrávek pořizovaných v rámci dalších projektů ÚSTR; 4) příprava podkladů pro publikaci o útěcích z komunistických věznic a lágrů na základě natočených rozhovorů s pamětníky, která by měla vyjít v roce 2020 a jejímiž autory budou Jan Horník a Jaroslav Formánek; 5) dokumentace účastníků protestů proti okupaci Československa v roce 1968. Rozhovory s pamětníky ve spolupráci s ukrajinským Ústavem paměti národa. Bude vydána publikace *Za vaši a naši svobodu* v ruském jazyce – redaktorské práce ruskojazyčného vydání knihy provede Alexander Daniel z Memorialu, Adam Hradilek a Michaela Stoilova.

Výstupy

- DVOŘÁK, Jan: příprava studie nebo rozhovoru do tisku v časopise Paměť a dějiny
- HRADILEK, Adam (ed.): *Za vaši a naši svobodu*, překlad do ruštiny

Zánik agrární strany a pád československé demokracie

Vedoucí projektu:

Petr Anev

Další členové projektového týmu:

Doba realizace:

2013–2019

Popis

Cílem projektu je předložit monografii, která popíše okolnosti zániku agrární strany, a to v širších politických souvislostech. Platí, že bez objasnění zániku této strany není možné pochopit pád československé demokracie. Navzdory tomu se tématu konce agrárníků ve srovnání s jinými příliš pozornosti nevěnovalo, dosud je jen málo zmapované. Působení agrárníků před jejich zánikem bývá dosud vykládáno diametrálně odlišně, a to i v odborné literatuře. Na jedné straně jsou označováni za nejsilnější demokratickou stranu první republiky, oporu předmnichovského Československa, na druhé straně se ovšem tvrdí, že se po úmrtí Antonína Švehly roku 1933 vychýlili od jeho linie, od demokracie, blíže k fašismu a že se orientovali na nacistické Německo. To je zásadní rozpor, se kterým se chce publikace vypořádat. Představí výklad agrární politiky agrárníky samotnými, ale vedle toho i ostatními – socialisty, lidovci či komunisty. Osvětlí, kdo agrárníky ve kterém období kterak hodnotil, a ukáže, kde mají dnešní protichůdné výklady agrárníků kořeny.

Plánovaná publikace se hodlá nejvíce věnovat událostem roku 1945, kdy bylo znemožněno obnovení agrární strany Národní frontou, ale pro správné pochopení souvislostí se musí zabývat i některými dalšími významnými momenty ve vývoji Československa, v nichž agrárníci figurují. Mezi ně patří prezidentská volba roku 1935, kde se proti agrárníkům prosadil Edvard Beneš, jejich snaha o změnu československé zahraniční politiky, Mnichov 1938, charakter režimu druhé republiky, který agrárníci vedli, zánik republiky 15. března 1939, dění v zahraničním exilu za druhé světové války, odlišné koncepce Beneše a Hodži v něm, odboj a kolaborace doma a charakter režimu Národní fronty. Sledování agrárníků ve vymezeném období nabídne zajímavé srovnání jednotlivých epoch našich dějin – demokratické první republiky a následujících období, kdy se v našich zemích v různé míře uplatňovala totalita na úkor demokracie.

7.2 Ediční plán

Ústav pro studium totalitních režimů je na základě zákona 181/2007 Sb., o Ústavu pro studium totalitních režimů a o Archivu bezpečnostních složek a o změně některých zákonů ze dne 8. června 2007, Hlava II, §4, odstavec f), povinen poskytovat veřejnosti výsledky své činnosti, zejména zveřejňovat informace o době nesvobody, o období komunistické totalitní moci, o činech a osudech jednotlivců i formou vydávání a šíření publikací.

Ediční činnost, příprava a vydávání periodických i neperiodických publikací spadají dle čl. 26 Organizačního řádu Ústavu pro studium totalitních režimů mezi úkoly Oddělení publikací a nových médií Odboru produkčního ÚSTR, jehož činnost se řídí směrnicí ředitele Ústavu pro studium totalitních režimů O vydávání publikací a zřízení Ediční rady Ústavu pro studium totalitních režimů (č.j. USTR-73/2011), která dále definuje zásady vydávání, spoluvydávání, výroby a distribuce publikací Ústavem pro studium totalitních režimů.

Periodika

1–4) Paměť a dějiny 1–4/2019

Předpoklad vydání: březen, červen, září a prosinec 2019

5–7) Securitas Imperii I–II/2019

Předpoklad vydání: květen a prosinec 2019

Slovníky

8) Kol. autorů: Slovník disidentů II. díl

Projekt: mimoprojektová činnost

Anotace: Rozsáhlý dvoudílný slovník disidentů ze všech komunistických zemí východní Evropy a Sovětského svazu. Slovník byl původně vydán v Polsku.

Termín odevzdání: odevzdáno/překlad z polského jazyka

Monografie a kolektivní monografie

9) ANEV, Petr – FIALKA, Jiří: Ministerstvo zemědělství

monografie

Projekt: mimoprojektová činnost

Stručná anotace: Vrcholné orgány československé státní správy se v době státem řízeného hospodářství vyznačovaly snahou řídit a kontrolovat všechny aspekty veřejného a soukromého života, jejich činnost přesto není veřejnosti dobře známa. Publikace se pokouší tento dluh vůči čtenáři částečně splatit. Přibližuje organizaci a působení Ministerstva zemědělství v letech 1939–1989, tedy v období, kdy státní správa organizovala zemědělcům činnosti, například plánem výroby a výší dodávek zemědělských výrobků, a kdy ideologická role organizace práce mnohdy převyšovala všechny ostatní. Opomenuto není však ani exilové Ministerstvo zemědělství v Londýně. V důsledku častých reorganizací se kniha v menší míře věnuje také přechodně působícím ministerstvům, pod něž spadal resort zemědělství. Proměny zemědělské politiky zachycují také biografie ministrů, v období federace je pro přehlednost soustředěna pozornost pouze na ministry zemědělství a výživy České socialistické republiky.

Termín odevzdání: březen 2019

Vyjde ve spolupráci s MZE.

10) SVOBODA, David: Ukrajinský přízrak: zrod a vývoj ukr. radikálního nacionalismu 1920–1939

monografie

Projekt: Ukrajinská povstalecká armáda na území Československa

Stručná anotace: Autor publikace se dlouhodobě zabývá dějinami ukrajinského integrálního nacionalismu, nacházejícího vyjádření v radikálních akcích jeho stoupenců v letech 1939–1950. Předkládaná publikace zpřístupní čtenáři počátky tohoto proudu a popíše jeho vývoj v letech 1920–1939, neboť kořeny ukrajinského radikálního nacionalismu jsou pro pochopení válečného údobí naprosto klíčové.

Termín odevzdání: odevzdáno

Vyjde v koedici s nakladatelstvím Academia.

11) KOL. AUT.: Československo v letech 1978–1985

kolektivní monografie

Projekt: mimoprojektová činnost

Stručná anotace: Kolektivní monografie je komplexně zaměřena na dějiny Československa na přelomu 70. a 80. let minulého století. Tematicky pokrývá celou řadu oblastí života tehdejší československé společnosti (církev, bezpečnostní aparát, kultura atd.).

Termín odevzdání: 31. 12. 2018

Publikace vyjde v koedici s Jihočeským muzeem v Českých Budějovicích.

12) **KOL. AUT.: Film a dějiny VII**

kolektivní monografie

Projekt: Film a dějiny, totalita a propaganda

Stručná anotace: Pokračování knižní řady tentokrát tematizující filmovou propagandu a navazující na proběhlou mezinárodní konferenci na toto téma.

Termín odevzdání: březen 2019

Publikace vyjde v koedici s nakladatelstvím Casablanca.

13) **SKLENÁŘ, Michal: Děkan Václav Boštík a dějiny farnosti v Ústí nad Orlicí v letech 1927–1963 jako obraz dějin římskokatolické církve v českých zemích**

monografie

Projekt: mimoprojektová činnost

Stručná anotace: Kniha se věnuje dějinám římskokatolické církve v Československu ve 20. století. Usiluje přitom o mikrohistorický pohled na danou problematiku. Na příkladu Václava Boštíka, děkana v Ústí nad Orlicí v letech 1934–1942 a opět 1945–1961, je zde zachycen jak každodenní život církve ve stalinském a post-stalinském období československých dějin, tak strategie přežití v této pro církev velmi komplikované době. Práce analyzuje situace, do nichž se děkan Boštík v 50. letech dostával, i rozhodnutí, která zvolil nebo byl nucen zvolit. Podle jakých měřítek se rozhodoval? Kde byl ochoten ke kompromisu s komunistickou mocí a kde naopak trval na svých názorech? Jak tyto jeho postoje ovlivnily život farnosti? Kde byl konflikt mezi farníky a komunistickou mocí nevyhnutelný a kdy naopak docházelo k souběhu zájmů a vzájemné koexistenci? Proč došlo k odvolání děkana Boštíka až v roce 1961?

Termín odevzdání: odevzdáno

14) **MRŇKA, Jaromír: 100 let VŘSR**

monografie

Projekt: mimoprojektová činnost

Stručná anotace: Anglickojazyčná publikace vzešla z mezinárodní konference věnované reflexi stoletého výročí ruské revoluce. Text knihy se věnuje následujícím otázkám: Jak a jakými směry se šířilo revoluční násilí? Jaké revoluční koncepce se po občanské válce staly základem hegemonního ideologického instrumentária stalinského impéria? Jak se proměňovaly obrazy ruské revoluce v rámci dominantních diskurzů státněsocialistických diktatur v post-stalinském období? Co zbylo z revolučních myšlenek v tzv. post-ideologickém období po „konci dějin“ v roce 1989?

Termín odevzdání: odevzdáno

15) **VAJSKEBR, Jan – ZUMR, Jan: Velitelé německého potlačovacího aparátu v Protektorátu Čechy a Morava**

kolektivní monografie

Projekt: Nacistický bezpečnostní aparát a SS v Protektorátu Čechy a Morava

Stručná anotace: Publikace je výsledkem projektu zaměřeného na systematické zpracování struktury a personálního obsazení nacistických bezpečnostních složek na území Protektorátu. Publikace obsahuje přehled klíčových velitelských pozic.

Termín odevzdání: odevzdáno

16) **ZÍTEK, Adam – PAŽOUT, Jaroslav: Lexikon nejvyšších představitelů československé justice a prokuratury v letech 1948–1989**

kolektivní monografie

Projekt: Československá justice v letech 1948–1989 a její role při trestněprávní perzekuci odpůrců režimu

Stručná anotace: Publikace je jedním z výstupů projektu, jehož cílem je komplexní zpracování personálního složení, organizace a fungování nejvyšších orgánů justice, konkrétně soudnictví a prokuratury, přičemž je sledována i jejich role v trestněprávní perzekuci odpůrců režimu v Československu. Práce je založena na

náročném primárním výzkumu. Lexikon uvede biografické a hlavně profesní údaje přibližně stovky čelných představitelů komunistické justice, a to za celé období diktatury KSČ, tedy od roku 1948 do roku 1989.

Termín odevzdání: odevzdáno

17) **LÓŽI, Marián – BÍLÝ, Matěj – ŠLOUF, Jakub: Nervová vlákna diktatury**

monografie

Projekt: Převzetí, upevnění a proměny panství KSČ v českých zemích 1945–1956, regionální komparace

Stručná anotace: Kniha je hlavním výstupem badatelského projektu, který analyzoval proces vzniku a stabilizace diktatury KSČ v letech 1945–1956. Publikace se zaměřuje zejména na dvě zásadní a doposud výrazně opomíjené otázky. První z nich je problematika personálního zajištění výstavby celostátní organizační sítě KSČ, tedy formování regionálních stranických elit a vývoj metod, které tyto elity používaly při výkonu a legitimizaci své moci. Druhým tématem je komunikace mezi různými úrovněmi komunistické strany, zejména funkce stranické organizační struktury jako platformy pro koordinaci zájmů různých segmentů společnosti. Publikace je v českém prostředí výjimečná tím, že tyto celostátní procesy analyzuje prostřednictvím regionální komparace. Vychází totiž z rozsáhlého studia archivních dokumentů provedeného ve dvanácti vybraných regionech. Svoji pozornost přitom zaměřuje na střední a nižší stupně stranické hierarchie, tedy na kraje a okresy.

Termín odevzdání: odevzdáno

Vyjde v koedici s nakladatelstvím Karolinum.

18) **MRŇKA, Jaromír: Limity lidskosti**

monografie

Projekt: mimoprojektová činnost

Stručná anotace: Práce se zaměřuje na kolektivní násilí, které se vyskytovalo v prostoru českých zemí v období let 1944–1946. Navzdory převažujícím interpretacím května 1945 jako zásadního dějinného zlomu se hlavní výklad zaměřuje na kolektivní násilí jako na fenomén překračující zažité mezníky. Přetrvávající vysoká úroveň výskytu násilných interakcí je přitom zásadním prvkem spojujícím závěrečné operace druhé světové války s následujícími týdny a měsíci. Za použití konceptů politické sociologie (Charles Tilly), sociální psychologie (Philip Zimbardo) a mikrosociologie (Randall Collins) práce popisuje interdependentní povahu kolektivního násilí mezi jeho strukturálními předpoklady a situační dynamikou. Na základě kvantitativního šetření aktů kolektivního násilí

autor nejdříve nastiňuje makrosociální topografii kolektivního násilí. Hlavním cílem je identifikace klíčových aktérů politiky kolektivního násilí a jejich vzájemná souvislost se základním nastavením jednotlivých systémů vládnutí (tj. okupačního režimu tzv. Protektorátu Čechy a Morava, resp. omezeně pluralitního demokratického režimu Československa po roce 1945). Dále se práce věnuje sociálním mechanismům umožňujícím eskalaci násilných konfrontací do masových ukrutností. Těžištěm práce je rozkrytí spontánních aktů kolektivního násilí jako jevů vázaných na velmi omezenou dobu, kdy se vyskytovaly v podobě násilných rituálů. Na základě tohoto zjištění je analyzováno poměrně široké pole aktů kolektivního násilí, které se odehrávaly v rámci státního monopolu násilí a byly v konkrétních situacích převážně vykonávány specialisty na násilí.

Termín odevzdání: odevzdáno

19) **BLAŽEK, Petr: Živé pochodně**

monografie

Projekt: Živé pochodně. Sebeupálení jako forma politického protestu v sovětském bloku (1968–1989)

Stručná anotace: V této knize je shrnut historický výzkum, ve kterém se autor patnáct let zabýval fenoménem politicky motivovaných případů sebeupálení v sovětském bloku. Rekonstruuje životní příběhy celkem dvaceti osob, které v letech 1966–1989 tímto šokujícím způsobem protestovaly proti politickému útlaku ze strany komunistických režimů. Zpočátku byla zjevná inspirace příkladem buddhistických mnichů ve Vietnamu, jejichž činy byly komunistickou propagandou často připomínány a vykreslovány jako protesty proti americkému imperialismu. Jejich strategie, motivy i očekávání byly ovšem často velmi odlišné, stejně jako ohlasy a dopady jejich činů. Zásadní zlom pak v lednu 1969 znamenal protest Jana Palacha, který se následně stal inspirací pro další živé pochodně v sovětském bloku.

Termín odevzdání: odevzdáno

Paměti

20) PROCHÁZKOVÁ-KASTNEROVÁ, Marta: Naše Helenka; PEHR, Michal, editor

Projekt: mimoprojektová činnost

Stručná anotace: Vzpomínky na novinářku třetí republiky Helenu Koželuhovou sepsané její dcerou. Kniha bude opatřena kritickými komentáři a úvodní studií editora.

Termín odevzdání: odevzdáno

Překlady

21) KOWALCZUK, Ilko-Sascha: Stasi konkret: Überwachung und Repression in der DDR

(překlad z němčiny)

Projekt: mimoprojektová činnost

Stručná anotace: Mnoho lidí v NDR předpokládalo, že její členové všechno vědí, poslouchají a kontrolují. Stasi sama tento mýtus podporovala, aby tak zvýšila tlak na přizpůsobení obyvatel. Po roce 1989 bylo Ministerstvo pro státní bezpečnost (ministerstvo pro činnost Stasi) doslova demonizováno. Odpovědnost za celou diktaturu SED se tak snadno dala svalit pouze na jednoho viníka. Ilko-Sascha Kowalczuk předkládá v této knize dějiny Stasi, ukazuje, kdo byli její zakladatelé, a zpochybňuje mnohé zdánlivé jistoty, které se s jejím obrazem pojí. Předkládá například dobré argumenty pro tvrzení, že množství tajných spolupracovníků bylo pravděpodobně poloviční oproti tomu, jak bývá obvykle uváděno. Ukazuje také, že intenzita kontroly poštovních zásilek nebo vliv Stasi na Západě jsou přeceňovány. Výzkum se příliš dlouho řídil plány, pojmy a kategoriemi samotné Stasi. Je na čase napsat její dějiny zdola, tedy dějiny, které se ptají po konkrétních činech Stasi. NDR totiž nebyla diktaturou Stasi, ale diktaturou SED.

Termín odevzdání: odevzdáno

22) CURGANOV, Jurij: Běloemigranty i vtoraja mirovaja vojna – popytka revanša 1939–1945

Projekt: mimoprojektová činnost

Stručná anotace: Kniha Jurije Curganova „Bílá emigrace a druhá světová válka – pokus o odvetu 1941–1945“ je po krátkém úvodu rozdělena do tří částí. První část knihy, „Organizace ruských emigrantů v zahraničí ve třicátých a čtyřicátých letech“, podává systematický, v podstatě encyklopedický přehled tématu vymezeného názvem. Je rozdělena do tří hlav věnovaných postupně Ruskému vševojenskému svazu, kozáckým a nakonec i civilním organizacím. Podává přehled jak politického zaměření jednotlivých uskupení, tak jejich územní organizace, jejich významných představitelů i vzájemných vztahů. Z hlediska českých dějin je velmi zajímavé zařazení ruské emigrace v Československu do celkového kontextu života ruské meziválečné emigrace i význam Prahy jako sídla organizačních částí nejrůznějších exilových organizací.

Termín odevzdání: červen 2019

23) **DABROWSKI, Dariusz: Rzeczpospolita Polska wobec kwestii usi Zakarpackiej 1938–1939**

Projekt: mimoprojektová činnost

Stručná anotace: Kniha zpracovává základním přehledovým způsobem politiku polské republiky vůči Podkarpatské Rusi v klíčovém období let 1938–1939. Téma je zpracováno v kontextu politického postavení Podkarpatské Rusi v rámci Československa. Celkový rozsah je 413 stran. Jde o doplnění nabídky odborných publikací na českém trhu, které přinášejí povšechný historický přehled o Podkarpatské Rusi, a důležitý podnět k výzkumnému projektu plánovanému na půdě ÚSTR.

Termín odevzdání: červen 2019

24) **VENTURA, Candida: „Socialismus“ ve kterém jsem žila**

Projekt: mimoprojektová činnost

Stručná anotace: Hlavní část knihy představuje vzpomínkový text Candidy Ventury. Byla první ženou ve vedení KS Portugalska, v období autoritativní vlády premiéra Salazara byla vězněna. V 50. letech odešla do Prahy, kde se setkala s realitou komunistického světa. Důležitá byla například osobní zkušenost s Arturem Londonem, který jí vyprávěl o politických procesech. V Československu zažila i Pražské jaro, veřejně odsoudila okupaci. V roce 1974 se vrátila do Portugalska, ale záhy se rozešla se stranou i s komunismem vůbec. Na základě své československé zkušenosti se snažila zabránit nastolení období levicové diktatury v Portugalsku. Další částí knihy je studie Ondřeje Vojtěchovského o komunistech ze západní Evropy v komunistickém Československu.

Termín odevzdání: odevzdáno

25) JEZERNIK, Božidar: Pustý ostrov – Titův GULAG

Projekt: mimoprojektová činnost

Stručná anotace: Kniha zevrubně analyzuje mechanismy násilí v komunistickém trestaneckém a převýchovném táboře na ostrově Goli otok (v překladu Pustý ostrov) v bývalé Jugoslávii a srovnává jeho metody s metodami v nacistických a sovětských táborech. Totalitní komunistický režim v Jugoslávii usiloval o to připravit všechny skutečné nebo domnělé odpůrce o jejich individualitu a identitu. Používal k tomu všechny prostředky – od hrubého násilí, nelidské nucené práce, úplné izolace až po neustálé sledování a vyvolávání strachu. Slovinský antropolog a historik Božidar Jezernik napsal na toto téma řadu respektovaných publikací, které jsou stejně jako tato kniha hojně překládány do světových jazyků.

Termín odevzdání: odevzdáno

Vyjde v koedici s nakladatelstvím Volvox Globator.

Učebnice, příručky

26) PINKAS, Jaroslav: Vzpomínání na normalizaci

Projekt: Dějepis v 21. století

Stručná anotace: Období tzv. normalizace představuje jedno z výrazných míst české kulturní paměti. Existuje přitom značná disonance mezi oficiálním obrazem této epochy, obsaženým např. v učebnicích, a komunikativní paměti „mlčící většiny“. Plánovaná kniha se zaměřuje na analýzu divácké recepce filmových obrazů tohoto období a navrhuje pedagogické využití této analýzy ve školní výuce. Jedná se o multidisciplinární monografii využívající konceptů politologie, filmové vědy, historiografie, memory studies a v neposlední řadě didaktiky dějepisu. Primárním cílem je upozornění na ne-oficiální podoby vzpomínání na tzv. normalizaci a formulování strategií, jak se s těmito podobami paměti „vypořádat“ ve školním prostředí.

Termín odevzdání: prosinec 2018

27) PINKAS, Jaroslav – ČINÁTL, Kamil – NAJBERT, Jaroslav - HOŘENÍ, Karina – PÝCHA, Čeněk – RIPKA, Vojtěch: Dějiny jako vzdělávací problém

Projekt: Dějepis v 21. století

Stručná anotace: Redigovaný soubor odborných a popularizačních textů, který shrnuje činnost oddělení vzdělávání v posledních letech. Studie a eseje se dotýkají především témat didaktiky soudobých dějin (v případových studiích, jež propojují teorii s praxí) a vzpomínání na komunismus (metodologicky vycházející z paměťových studií).

Termín odevzdání: březen 2019

28) **PÝCHA, Čeněk - SIXTA, Václav – JAREŠ, Jakub: Dějiny v diskuzi: Muzeum**

Projekt: Dějepis v 21. století

Stručná anotace: Muzeum vnímáme jako prostor, v němž dochází ke společenské debatě o minulosti. Z této perspektivy proto vidíme v muzeích a jejich expozicích prameny pro výzkum současného vzpomínání na minulost s důrazem na soudobé dějiny. Zároveň však chceme aktivně přispět k diskuzi o českých historických muzeích a jejich dalším rozvoji a vnášet do českého prostředí podněty z aktuálních trendů muzejních studií (museum studies). Kniha je rozdělena do několika částí. V čele budou stát odborné studie, jež se zaměřují na různé otázky spojené s vystavováním soudobých dějin v českém kontextu. Určující jsou pro nás otázky, jak a co v muzeu vyprávíme, jak se muzea proměnila a jak muzeum komunikuje s návštěvníky. Pro zájemce o další výzkum v oblasti muzejních studií nabízíme překlady zahraniční literatury. Součástí knihy budou také přepisy námi uspořádaných diskusí k tématům vystavování národních a „tragických“ dějin. Texty prokládáme příklady muzejních situací, jež nás zaujaly a diskuze nad nimi může přinést podněty pro zaměstnance muzeí, studenty i návštěvníky. To ostatně, doufáme, bude platit pro celou publikaci.

Termín odevzdání: březen 2019

Vyjde v koedici s Nakladatelstvím Lidové noviny.

Katalogy

29) **Katalog publikací ÚSTR 2008–2019**

Stručná anotace: Aktualizovaný katalog publikací pro prezentaci činnosti Ústavu především na veletrhu Svět knihy.

Předpoklad vydání: květen 2019 a září 2019

Edice dokumentů

30) BORÁK, Mečislav: Česká operace a její následky

Projekt: Čechoslováci v Gulagu

Stručná anotace: Edice dokumentů *Česká operace a její následky* přinese na základě pramenů pocházejících především z činnosti ukrajinské NKVD svědectví o perzekuci československých občanů v letech 1937–1941 na Ukrajině. Publikace vznikne ve spolupráci Ústavu, Archivu bezpečnostních složek a SBU Ukrajiny.

Termín odevzdání: odevzdáno

31) POLÁČEK, Vít: Dokumenty k doping v Československu

Projekt: mimoprojektová činnost

Stručná anotace: Publikace obsahuje klíčové dokumenty mapující systém státem podporovaného doping v československém vrcholovém sportu. Vedle dokumentů obsahuje také rozhovory s důležitými aktéry a úvodní studii porovnávající situaci podpory doping v jednotlivých zemích.

Termín odevzdání: odevzdáno

Vyjde v koedici s Nakladatelstvím Lidové noviny.